

Enzymy

ZÁKLADY ENZYMOLOGIE – ENZYMOVÁ KINETIKA

Dvě základní podmínky života

1. Živé organizmy musí být schopné samoreplikace
2. Organizmy musí být schopné **katalyzovat chemické reakce** efektivně a selektivně

Obecné vlastnosti enzymů

- proteiny
- biokatalyzátory
- specifické (vzhledem k substrátu i účinku)
- vysoce účinné
- fungují za mírných podmínek
- mohou být regulovány
- *in vitro* – citlivé na vnější podmínky

Enzymy jsou různé proteiny

- jednoduché proteiny
- s kovalentně navázanou prostetickou skupinou
- metaloenzymy (viz přednáška Enzymy II)
- oligomerní, multienzymové komplexy
- asociované s membránami
- různá distribuce v těle i v buňce
- tvoří izoformy (izoenzymy)

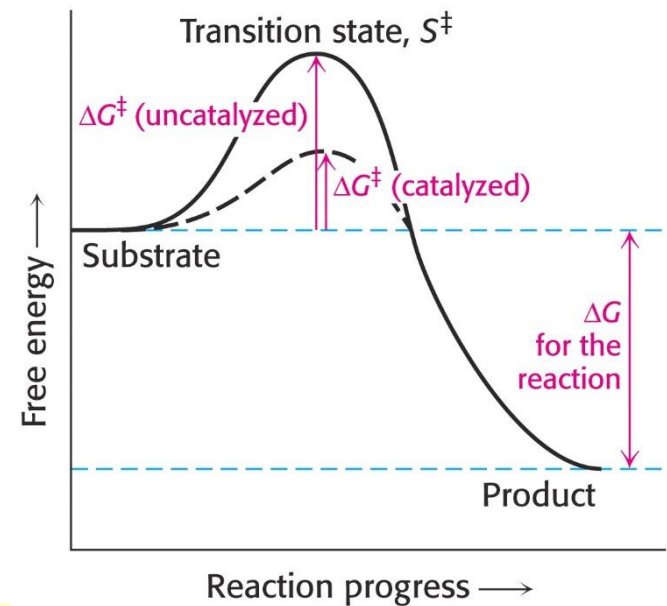
Enzymové markery subcelulárních frakcí

výzkum

Frakce	Enzym	Typ enzymu	Funkce enzymu
Pl. membrána	Na ⁺ /K ⁺ -ATPasa	hydrolasa	transport iontů
Jádro	DNA/RNA-polymerasa	transferasa	syntéza DNA/RNA
ER	Glc-6-fosfatasa	hydrolasa	hydrolýza Glc-6-P
ER	cyt-b ₅ -reduktasa	oxidoreduktasa	desaturace MK
GA	galaktosyltransferasa	transferasa	synt. glykoproteinů
Lyzosom	kys. fosfatasa	hydrolasa	hydrolýza fosfoesterů
Mitochondrie	sukcinátdehydrogenasa	oxidoreduktasa	sukcinát → fumarát
Peroxisom	katalasa	oxidoreduktasa	rozklad H ₂ O ₂
Cytosol	laktátdehydrogenasa	oxidoreduktasa	laktát → pyruvát

Enzymy jsou vysoce účinné katalyzátory

- snižují aktivační energii $\Rightarrow$ **urychlují reakce**
- účinnost o mnoho řádů vyšší než u jiných katalyzátorů
- reakce s enzymem jsou o 10^6 - 10^{14} rychlejší než bez enzymu
- nemají vliv na rovnovážnou konstantu K
- z reakce vycházejí nezměněny
- poměrně málo stabilní

Kdyby reakce v biol. systémech nebyly katalyzovány enzymy, byly by tak pomalé, že by nemohly zajistit existenci živé hmoty

Enzymy fungují za mírných podmínek

- za atmosférického tlaku
- úzké rozmezí teplot - kolem **37 °C**
- nad 50 °C většinou denaturovány
- úzké rozmezí pH $\Rightarrow$ **pH optimum**

Existuje možnost regulace

Aktivita enzymu

- aktivátory
- inhibitory
- kovalentní modifikace (fosforylace)

Množství enzymu

- regulace proteosyntézy a proteolýzy enzymu
- některé hormony - induktory × represory

Specifičnost enzymů je dvojí

Účinková

- z možných reakcí substrátu katalyzují **pouze jedinou**

REAKCI

Substrátová

- z možných substrátů pro určitou reakci si vybírají jediný (nebo jedinou skupinu substrátů)
- často stereospecifické

Enzymy jsou stereospecifické katalyzátory

existují dva typy přeměn:

- **achirální substrát** → **chirální produkt** (jeden enantiomer)

např. pyruvát → L-laktát, fumarát → L-malát

- **chirální substrát** (jeden enantiomer) → **produkt**

L-alanin → pyruvát (D-alanin nereaguje)

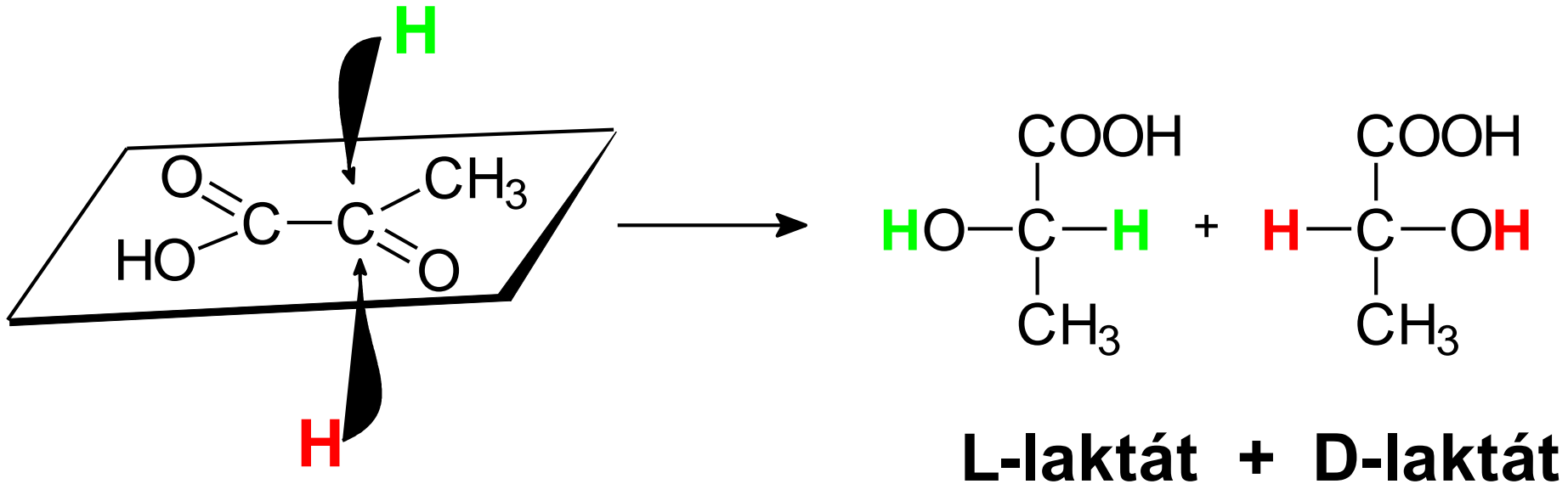
D-glukosa → → pyruvát (L-glukosa nereaguje)

chirální signální molekula → **komplex s receptorem** → **biologická odpověď**

chirální léčivo (ant)agonista → **komplex s receptorem** → **farmakologická odpověď**

Hydrogenace pyruvátu *in vitro*

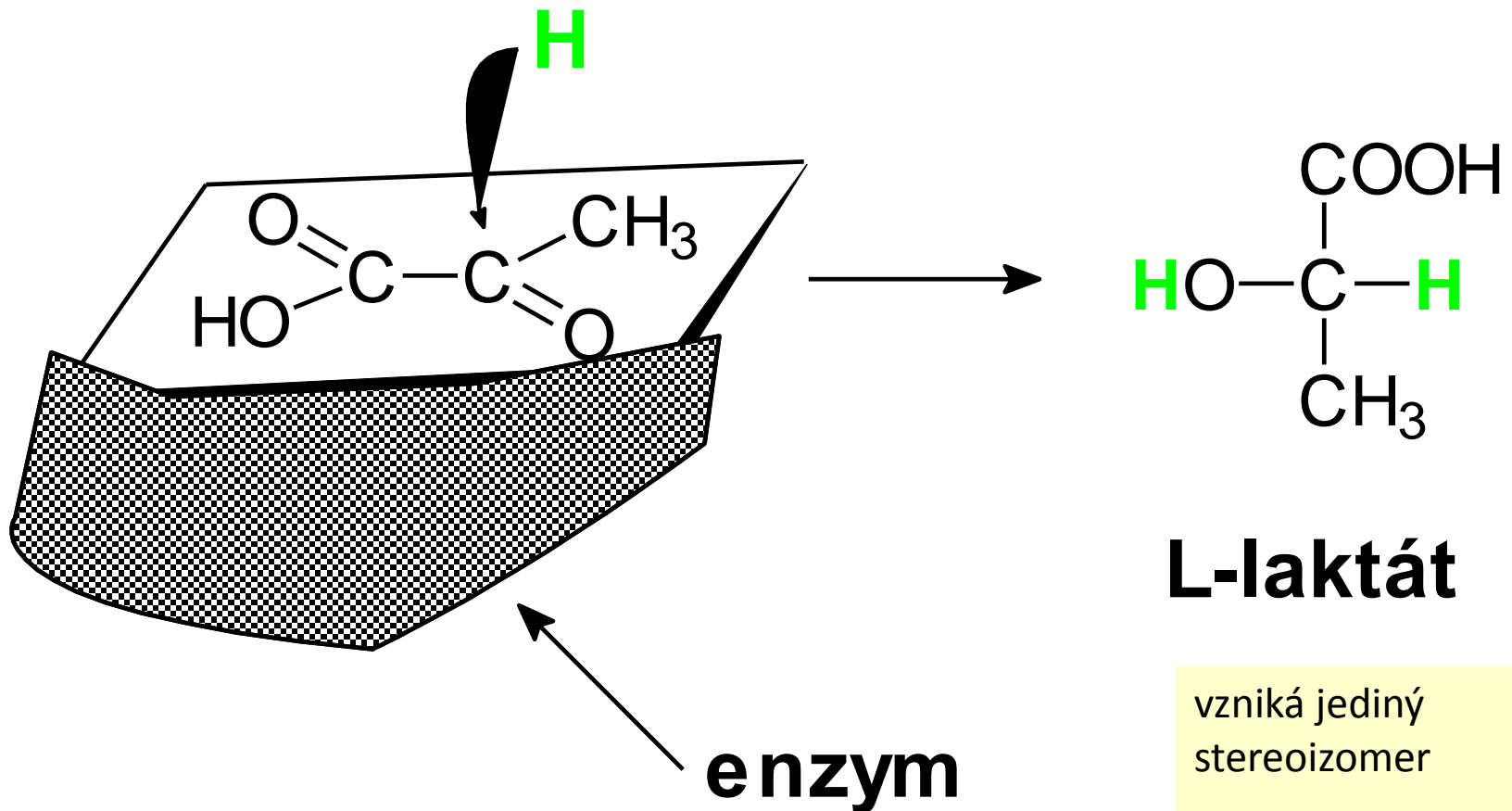
adice vodíku na planární substrát z obou stran

Existuje statisticky stejná pravděpodobnost přístupu reagentu z obou stran planárního substrátu – proto vznikne **racemát**

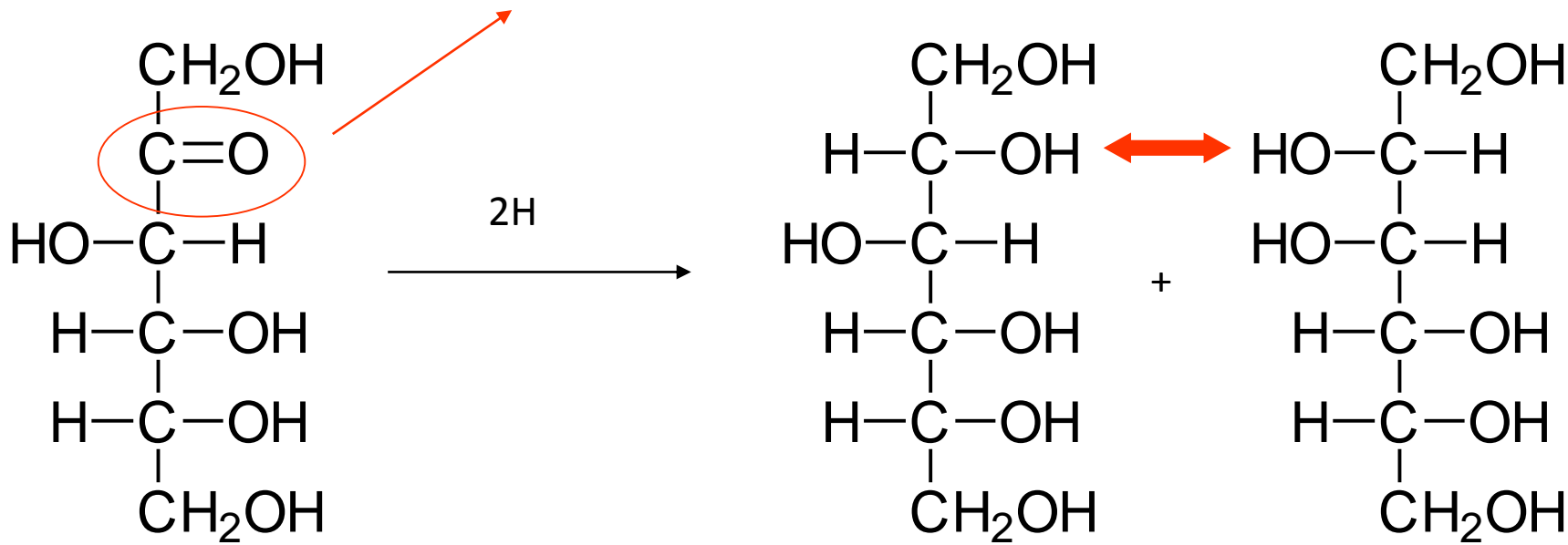
Hydrogenace pyruvátu *in vivo* (anaerobní glykolýza)

adice vodíku na planární substrát pouze z jedné strany

Hydrogenace D-fruktosy *in vitro* poskytne směs epimerů

reakční centrum je planární

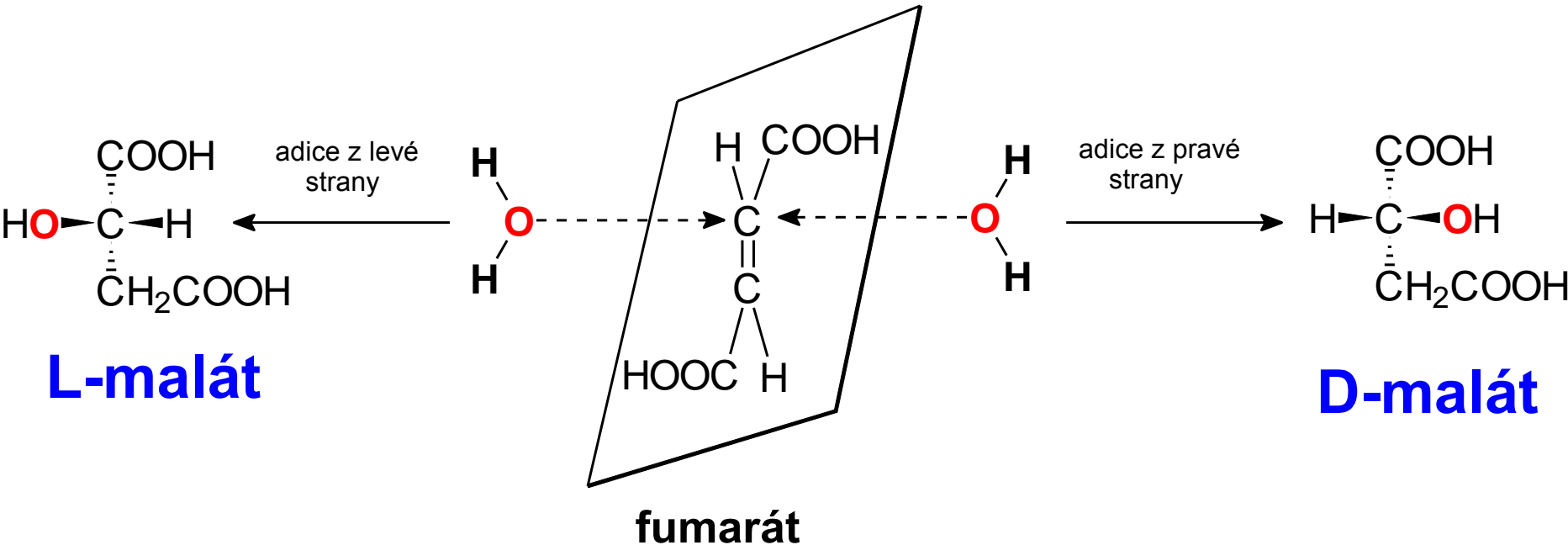
D-fruktosa

D-glucitol

D-mannitol

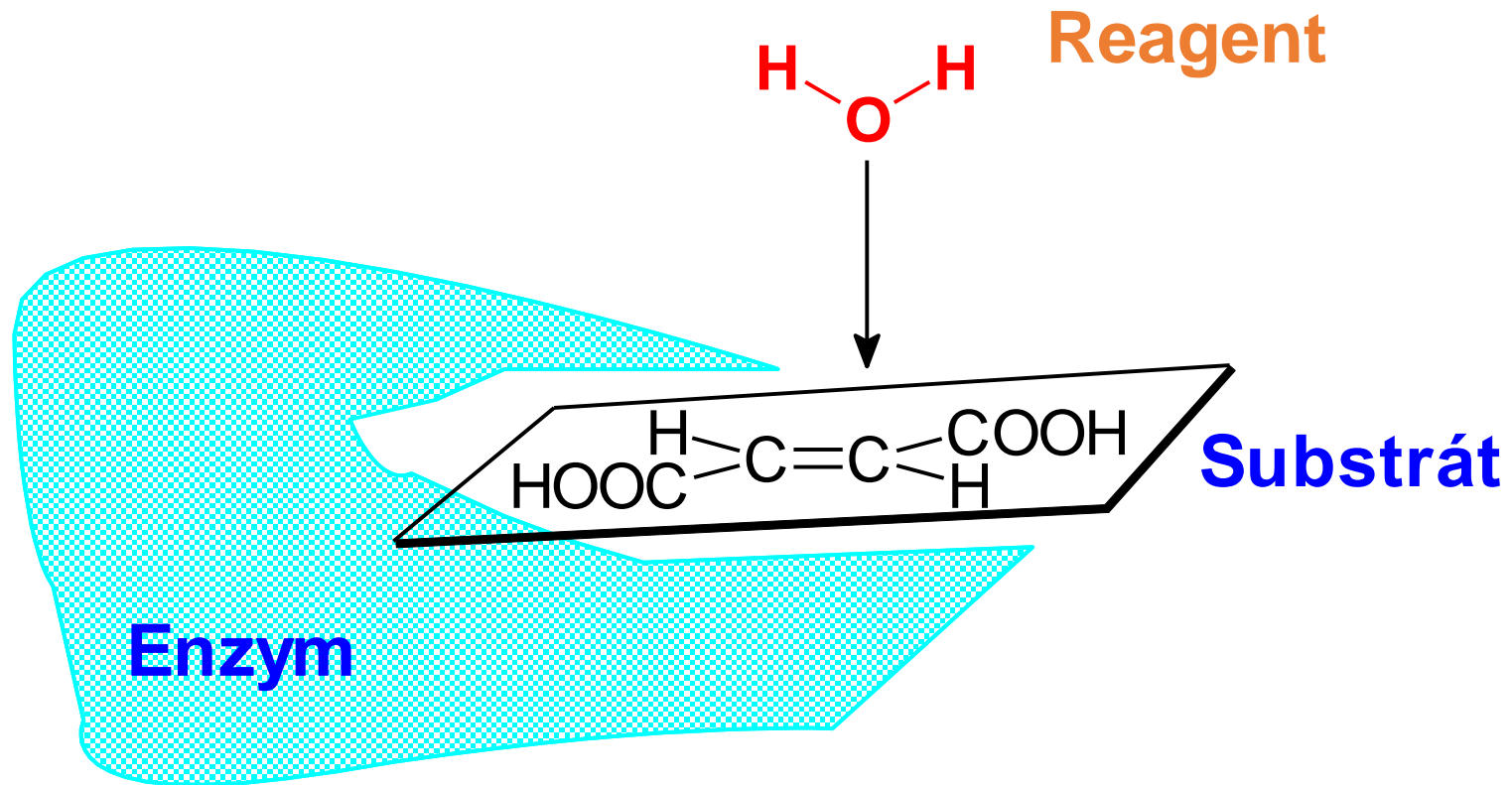
in vivo enzymová hydrogenace: pouze jeden produkt (D-glucitol)

Příklad: neenzymová hydratace fumarátu

in vitro vznikne racemický D,L-malát

Enzymová hydratace fumarátu (CC)

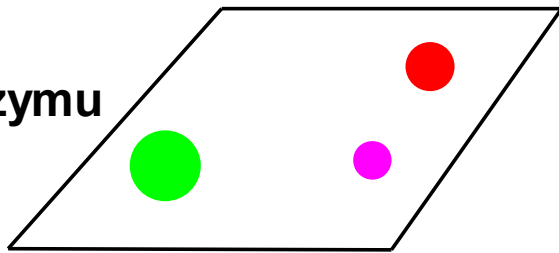
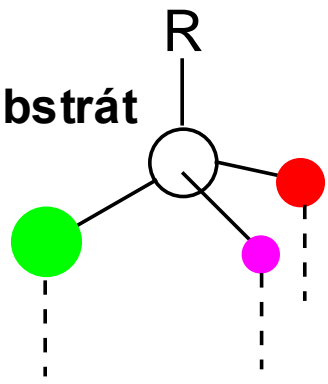
in vivo vznikne pouze jeden enantiomer (L-malát)

Vazba chirálního substrátu (léčiva) do aktivního místa receptoru

enzymu nebo

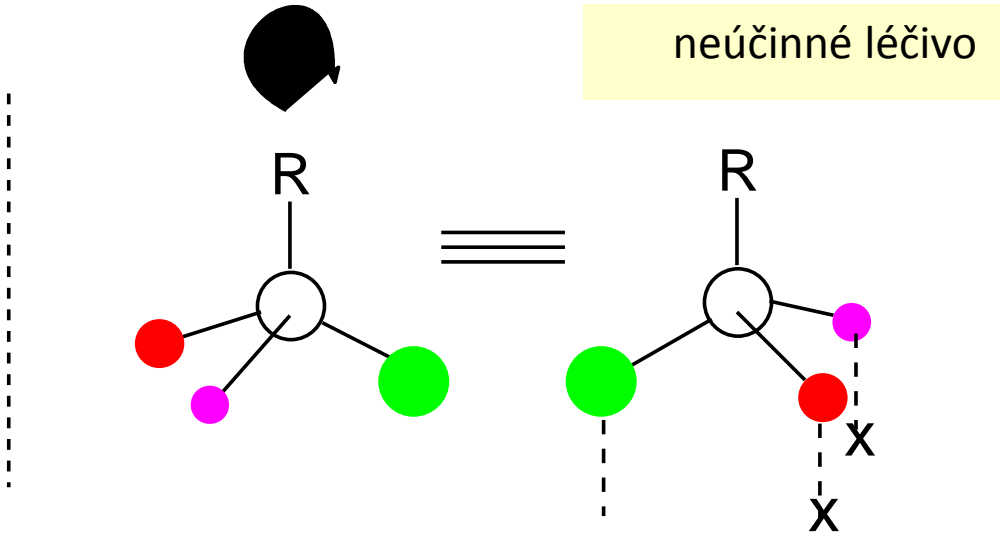
účinné léčivo

chirální substrát

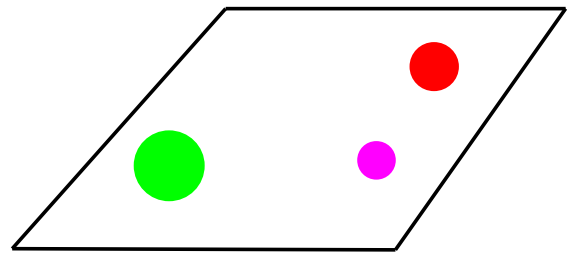

vazebná
místa enzymu

aktivní enantiomer

neúčinné léčivo

neaktivní enantiomer

viz také
LCH II, str. 13

Názvosloví enzymů

Triviální

- přípona *-in, -asa*
- pepsin, trypsin
- amylasa, lipasa
- doporučené triviální názvy

Systemové

- přípona **-asa**
- název obsahuje informaci o:
  1. substrátu
  2. typu reakce

Příklady názvů

- **Doporučený triviální název:** alkoholdehydrogenasa
  - **Systémový název:** EC 1.1.1.1 ethanol:NAD⁺-oxidoreduktasa
  - **Reakce:** ethanol + NAD⁺ → acetaldehyd + NADH + H⁺
-
- **Doporučený triviální název:** alaninaminotransferasa (ALT)
  - **Systémový název:** EC 2.6.1.2 L-alanin:2-oxoglutarát-aminotransferasa
  - **Reakce:** L-alanin + 2-oxoglutarát → pyruvát + L-glutamát

Klasifikace enzymů: šest tříd podle typu reakce

1. oxidoreduktasy

4. lyasy

2. transferasy

5. isomerasy

3. hydrolasy

6. ligasy

Každá třída má další podtřídy

1 Oxidoreduktasy

- katalyzují oxidaci nebo redukci substrátu
podtřídy:
- **dehydrogenasy** katalyzují transfer 2 H atomů
- **oxygenasy** katalyzují zabudování jednoho nebo dvou O atomů do substrátu (monooxygenasy, dioxygenasy)
- **oxidasy** katalyzují transfer elektronů mezi substráty (cytochrom-c-oxidasa, ferroxidasa)
- **peroxidasy** katalyzují rozklad peroxidů

Příklad: ethanol + NAD⁺ → acetaldehyd + NADH + H⁺

Doporučený název: alkohol dehydrogenasa

Systematický název: ethanol:NAD⁺ oxidoreduktasa

2 Transferasy

- katalyzují transfer skupiny za jednoho substrátu na druhý

Podtřídy:

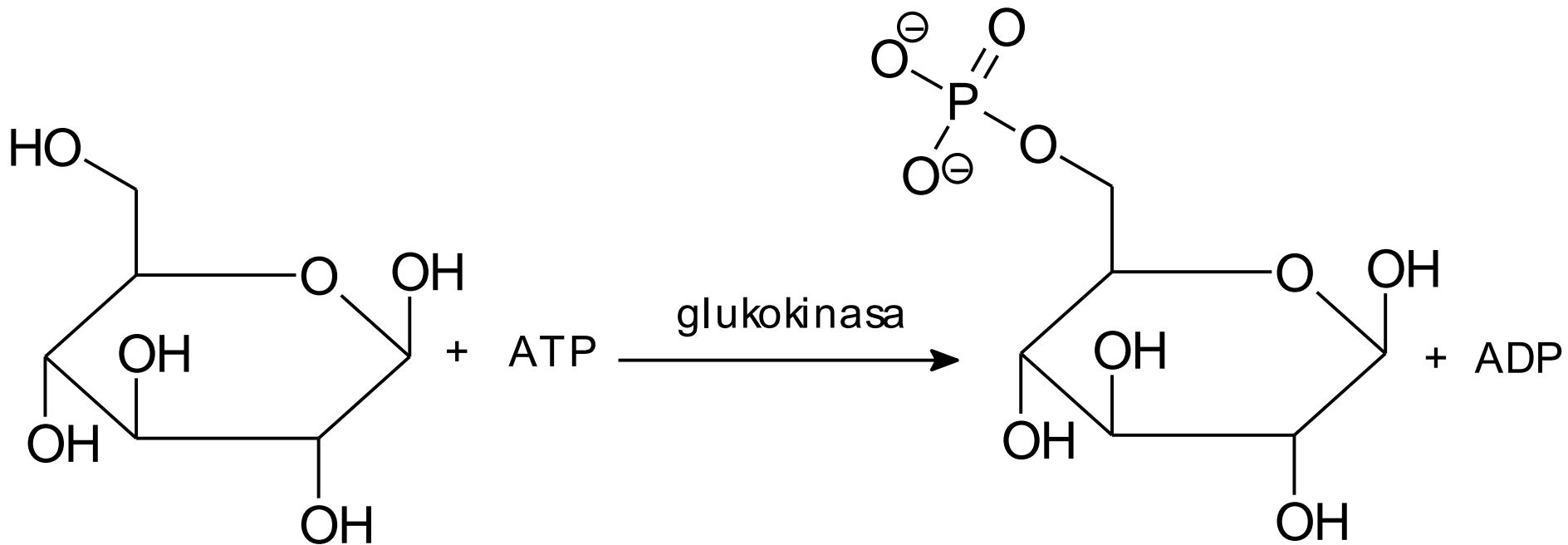
- **aminotransferasy, methyltransferasy, glukosyltransferasy**
- **fosfomutasy** - transfer skupiny PO_3^{2-} v rámci jedné molekuly
- **kinasy** - fosforylace substrátů = transfer fosforylu PO_3^{2-} z ATP na substrát (hexokinasy, proteinkinasy).

Příklad: glukosa + ATP → glukosa-6-P + ADP

Doporučený název: glukokinasa

Systematický název: ATP:D-glukosa fosfotransferasa

Příklad: Fosforylace glukosy

glukosa

glukosa-6-fosfát

3 Hydrolasy

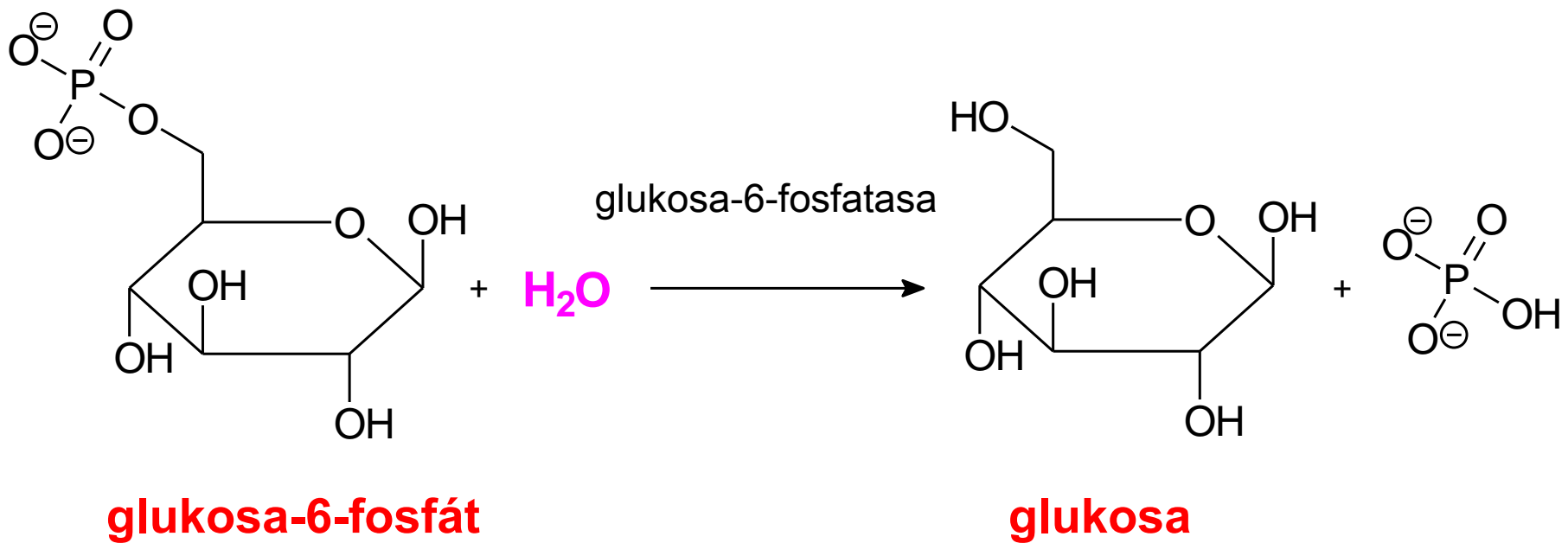
- katalyzují hydrolytické štěpení esterů, glykosidů, amidů, peptidů apod. podtřídy:
- **esterasy** (lipasy, fosfolipasy, ribonukleasy, fosfatasy)
- **glykosidasy** (sacharasa, maltasa, amylasa)
- **proteinasy** a **peptidasy** (pepsin, trypsin, kathepsiny, dipeptidasy, karboxypeptidasy, aminopeptidasy)
- **amidasy** (glutaminasa, asparaginasa)
- **ATPasy** (štěpí anhydridové vazby v ATP)

Příklad: glukosa-6-P + H₂O → glukosa + P_i

Doporučený název: glukosa-6-fosfatasa

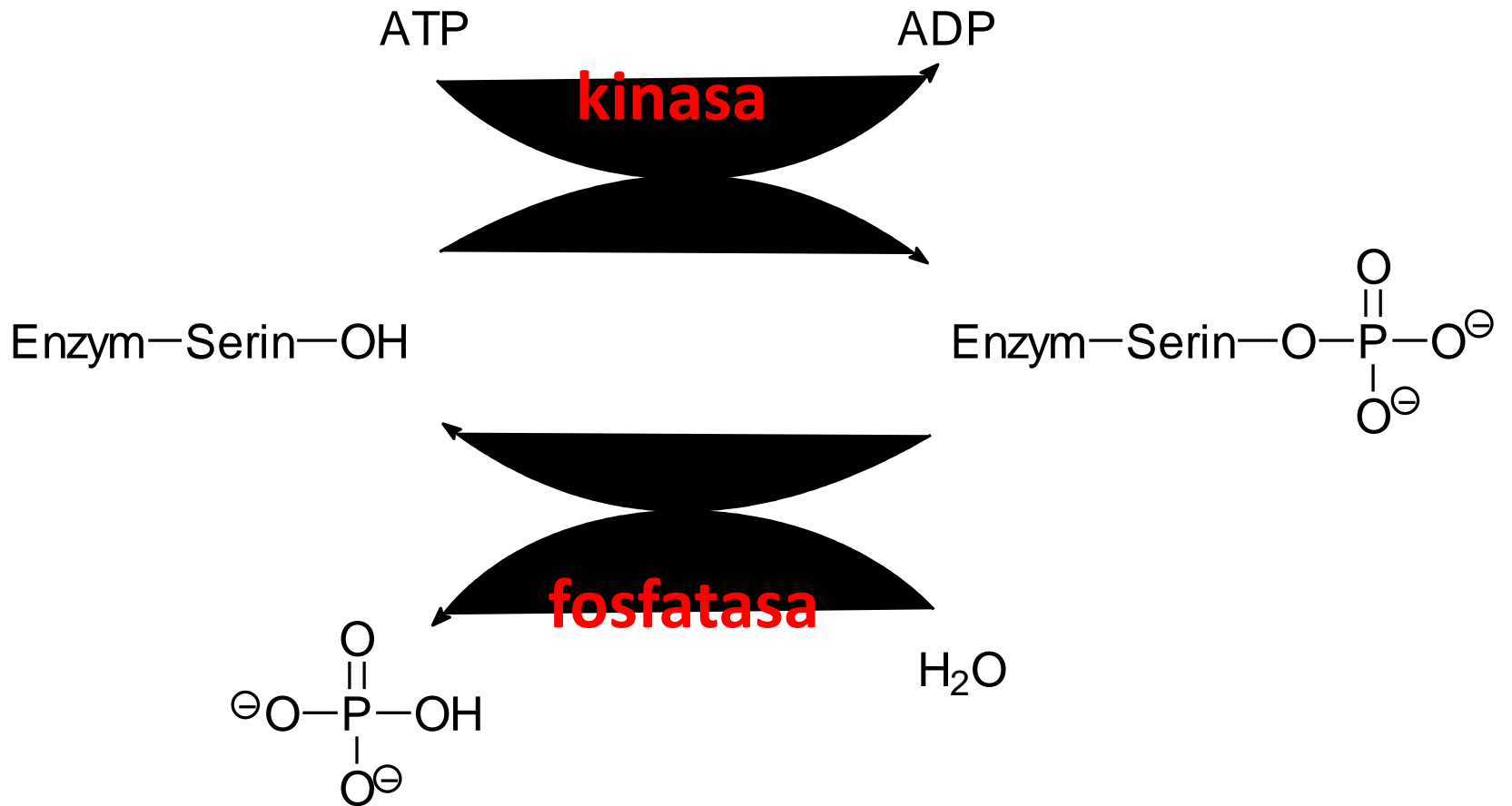
Systematický název: glukosa-6-fosfát fosfohydrolasa

Příklad: Fosfatasa

Srovnejte

Hydrolasy štěpí vazby vzniklé kondenzací

Hydrolasa	Typ štěpené vazby
Glukosidasa	glykosidová
Galaktosidasa	glykosidová
Hyaluronidasa	glykosidová
Arylsulfatasa	sulfoesterová
Lysozym	glykosidová
Kathepsin	peptidová
Kolagenasa	peptidová
Elastasa	peptidová
Ribonukleasa	fosfodiesterová
Lipasa	esterová
Fosfatasa	fosfoesterová
Ceramidasa	amidová

Jazyková poznámka: lysozym × lyzosom

Lysozym je enzym

- složenina, **lyso** (řec. *lysis* štěpit) + **zym** (od *enzym*)
- hydrolasa, glykosidasa, štěpí β -1,4-glykosidovou vazbu v bakteriálních mukopolysacharidech
- ve slinách, slzách, sekretech apod.

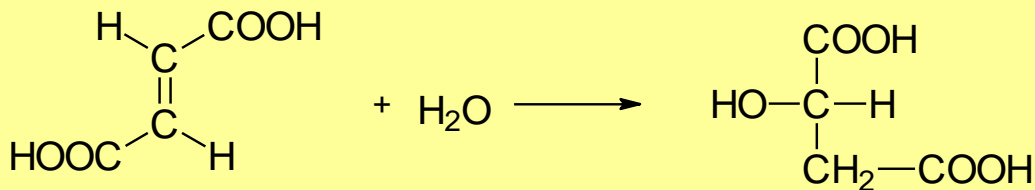
Lyzosom (lysosom) je organela

- složenina, z řečtiny, *lysis* – štěpit, *soma* – tělo
- typická pro živočišné buňky
- kyselé pH, obsahuje četné kyselé hydrolasy

4 Lyasy

- katalyzují **nehydrolytické** štěpení nebo vznik vazeb C–C, C–O, C–N, C–S odstraněním (nebo přidáním) malé molekuly jako H₂O, CO₂, NH₃
- **amoniak lyasy** (histidinamoniaklyasa – histidasa)
- **dekarboxylasy** (karboxylyasy)
- **aldolasy** (štěpení nebo vznik aldolu)
- **(de)hydratasy** (karbonátdehydratasa, enolasa)
- **synthasy** (citrátsynthasa)

Příklad: fumarát + H₂O → L-malát

Doporučený název: fumarát hydratasa

5 Isomerasy

- katalyzují intramolekulární přesmyky

příklady:

- **epimerasy**
- **racemasy**
- **mutasy**

Příklad: UDP-glukosa → UDP-galaktosa

Doporučený název: UDP-glukosa 4-epimerasa

6 Ligasy

- katalyzují vznik vazeb C–C, C–O, C–N za současného **štěpení ATP**
příklady:
- **karboxylasy**
- **synthetasy** (např. glutaminsynthetasa)
- **POZOR:** odlišujte od synthasy (skupina 4)

Příklad: $\text{Pyruvát} + \text{CO}_2 + \text{ATP} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{oxalacetát} + \text{ADP} + \text{P}_i$

Doporučený název: pyruvátkarboxylasa

Tři enzymy „mají něco“ s fosfátem

Enzym (Třída)	Schéma reakce / Typ reakce
Kinasa (Transferasa)	$\text{substrát-OH} + \text{ATP} \rightarrow \text{substrát-O-P} + \text{ADP}$ <p>fosforylace = transfer fosforylu z ATP na substrát</p>
Fosfatasa (Hydrolasa)	$\text{substrát-O-P} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{substrát-OH} + \text{P}_i$ <p>hydrolýza fosfoesterové vazby</p>
Fosforylasa (Transferasa)	$(\text{glykogen})_n + \text{P}_i \rightarrow (\text{glykogen})_{n-1} + \text{glukosa-1-P}$ <p>fosforolýza = štěpení <i>O</i>-glykosidové vazby fosfátem = transfer glukosylu na anorganický fosfát</p>

Rozlišujte: Lýza třikrát jinak

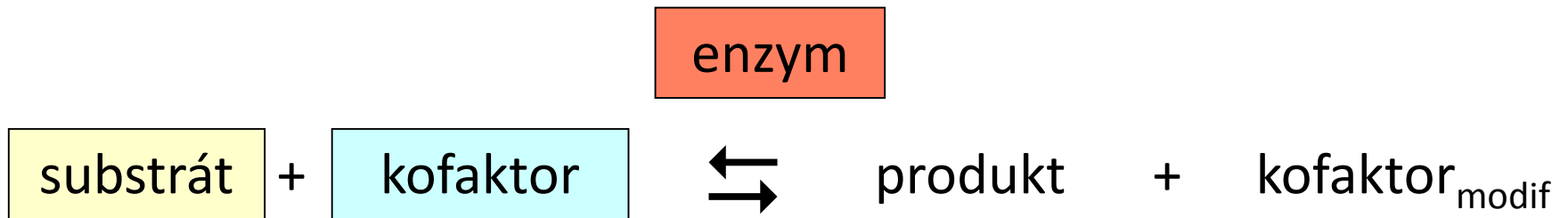
Hydrolýza	štěpení substrátu vodou , velmi časté v GIT, např.: sacharosa + H ₂ O → glukosa + fruktosa (škrob) _n + H ₂ O → maltosa + (škrob) _{n-2}
Fosforolýza	štěpení <i>O</i> -glykosidové vazby fosfátem : (glykogen) _n + P _i → (glykogen) _{n-1} + glukosa-1-P
Thiolýza	štěpení vazby C-C sírou z koenzymu A (skupina –SH) při β-oxidaci MK nebo štěpení ketolátek, RCH ₂ COCH ₂ CO-SCoA + CoA-SH → RCH ₂ CO-SCoA + CH ₃ CO-SCoA

Kofaktory enzymů

- nízkomolekulární neproteinové sloučeniny
- přenášejí 2 H nebo e^- → oxidoreduktasy
- přenášejí skupiny → transferasy
- pevně vázané - prostetická skupina
- volně vázané - koenzymy (kosubstráty)

Tři různé složky v enzymové reakci

1. substrát(y) – nízkomolekulární
  2. kofaktor – nízkomolekulární
  3. enzym – vysokomolekulární, koordinuje a urychluje reakci
- } přímo spolu reagují

Pozn.: některé reakce probíhají bez kofaktoru (např. hydrolýzy),
substráty mohou být i vysokomolekulární

Kofaktory oxidoreduktas

Oxidovaná forma	Redukovaná forma	Funkce kofaktoru
NAD ⁺	NADH+H ⁺	NAD ⁺ akceptor 2 H
NADP ⁺	NADPH+H ⁺	NADPH+H ⁺ donor 2 H
FAD	FADH ₂	FAD akceptor 2 H
Dihydrobiopterin (BH ₂)	tetrahydrobiopterin (BH ₄)	BH ₄ donor 2 H
Molybdopterin _{oxid}	molybdopterin _{red}	přenos elektronů
Lipoát	dihydrolipoát	přenos H + acylu
Ubichinon (Q)	ubichinol (QH ₂)	přenos 2 elektronů a 2 H ⁺
Hem-Fe ³⁺	hem-Fe ²⁺	přenos 1 elektronu
Nehem-S-Fe ³⁺	nehem-S-Fe ²⁺	přenos 1 elektronu
Glutathion _{oxid} (G-S-S-G)	glutathion _{red} (GSH)	2 GSH donor 2 H

NAD⁺ je dehydrogenační činidlo

- nikotinamidadenindinukleotid

- kofaktor dehydrogenas

- odnímá **2H** ze substrátu

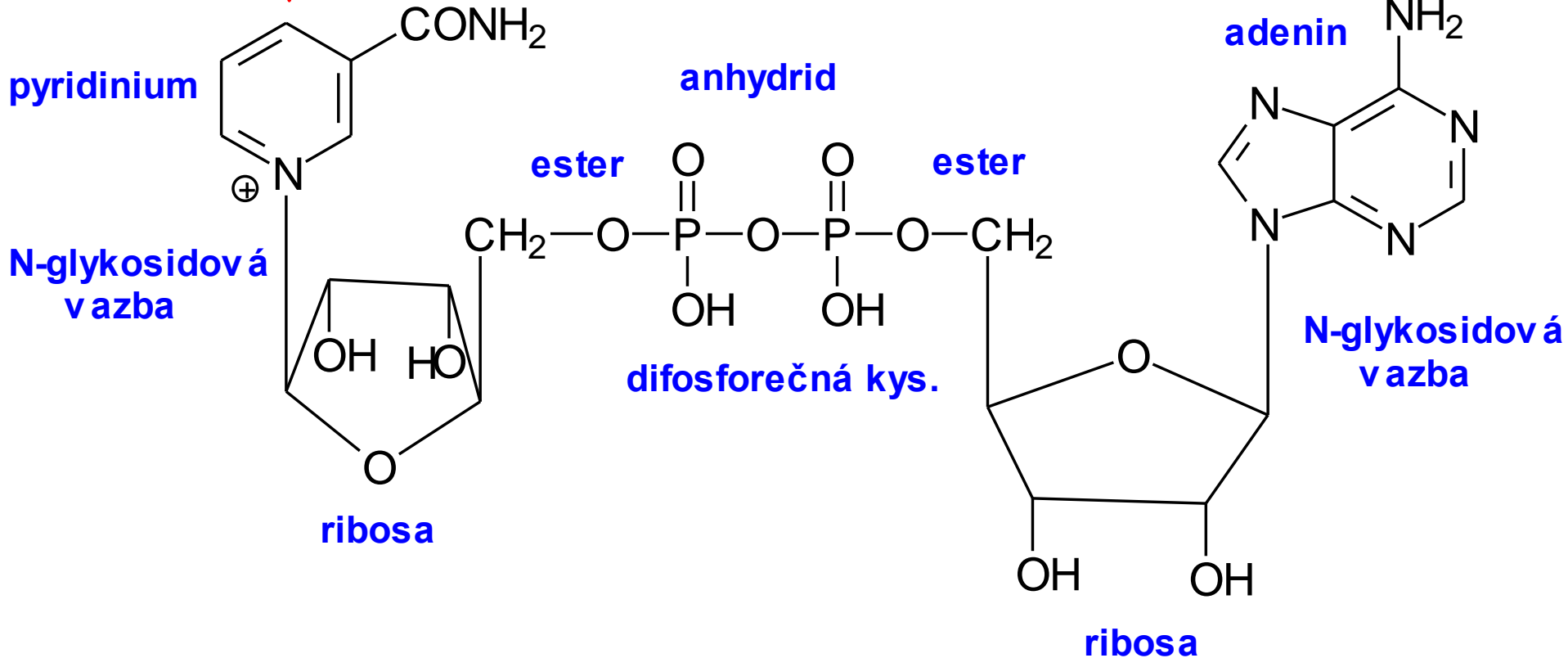

- jeden se jako hydridový anion **H⁻** aduje do *p*-
polohy pyridiniového kruhu

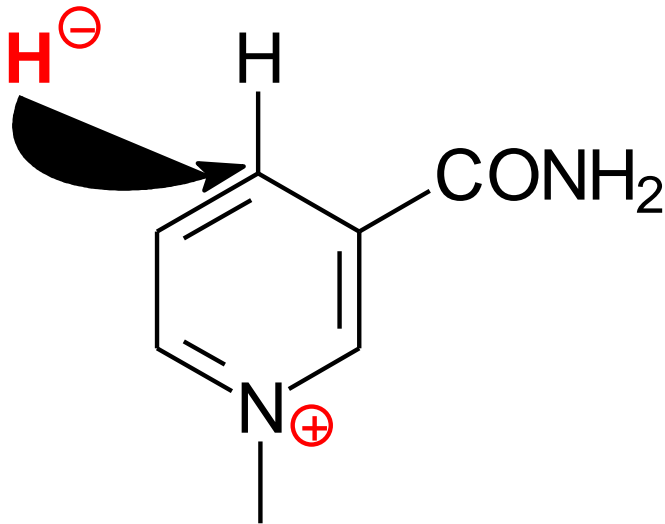
- druhý se jako proton **H⁺** váže na enzym

Struktura NAD⁺

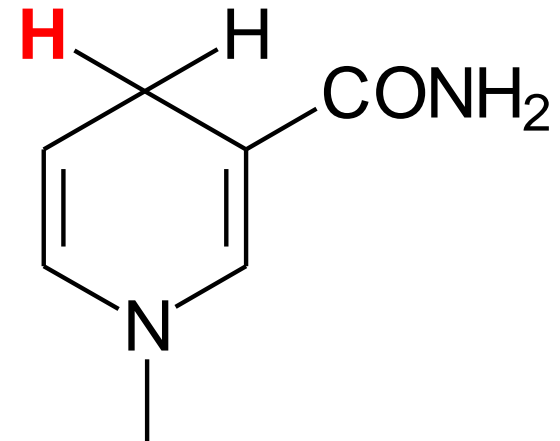
adice hydridového aniontu

Redoxní pár kofaktoru

oxidovaná forma NAD⁺
aromatický kruh
čtyřvazný dusík
kladný náboj na dusíku

redukováná forma NADH
aromaticita zcela porušena
trojvazný dusík
neutrální sloučenina
vysoký obsah energie

Dehydrogenace působením NAD^+

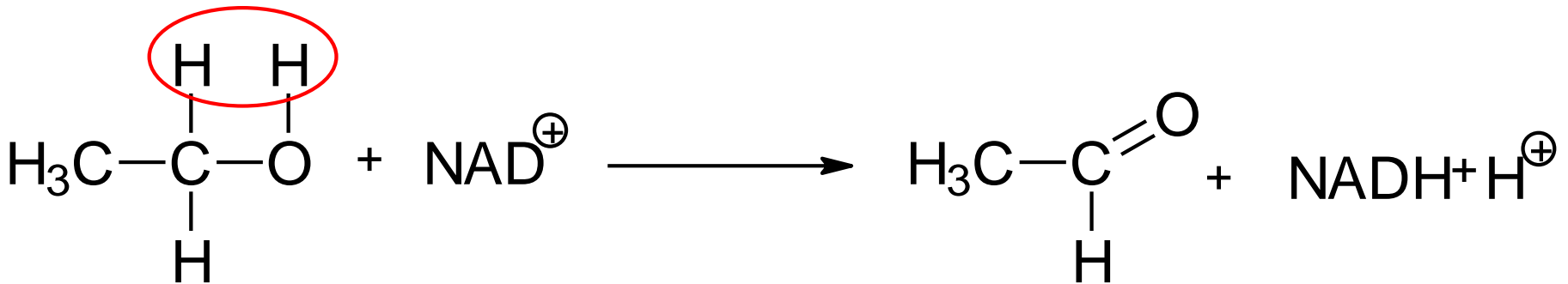
- substrát ztrácí 2 atomy H ze skupin:
- primární alkoholová skupina $-\text{CH}_2-\text{OH}$
- sekundární alkoholová skupina $>\text{CH}-\text{OH}$
- sekundární aminová skupina $>\text{CH}-\text{NH}_2$
- vzniká dvojná vazba ($\text{C}=\text{O}$, $\text{C}=\text{N}$)

Typické NAD⁺ dehydrogenace

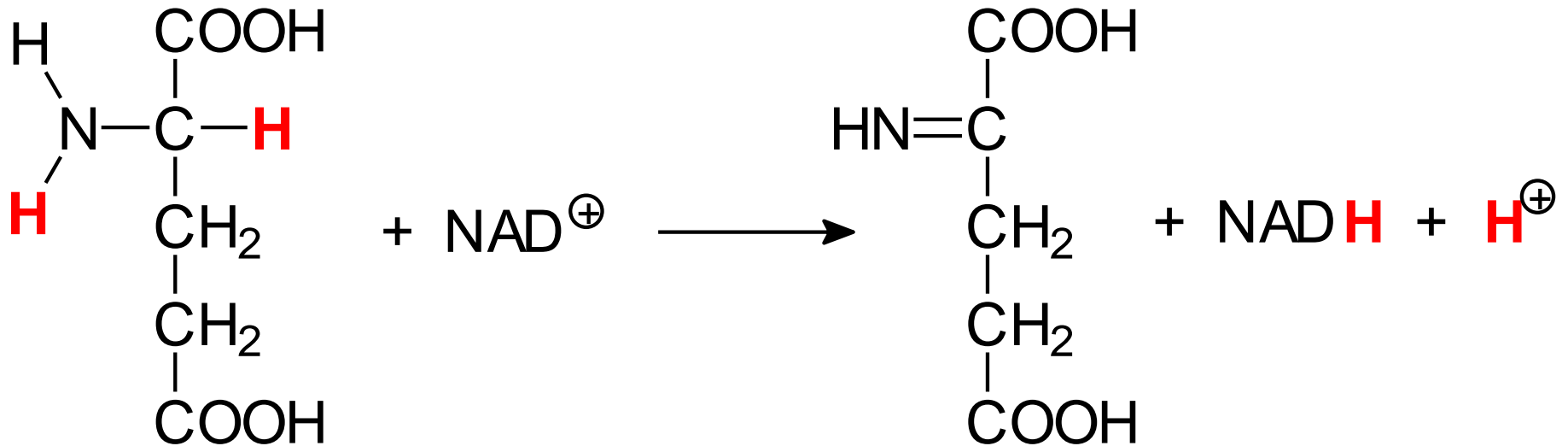
Substrát	Produkt
primární alkohol	aldehyd
sekundární alkohol	keton
aldehyd hydrát	karboxylová kyselina
hemiacetal	ester
cyklický hemiacetal	lakton
hydroxykyselina	oxokyselina
aminokyselina	iminokyselina

Dehydrogenace ethanolu (alkoholdehydrogenasa)

Dehydrogenace glutamátu (glutamátdehydrogenasa)

2-aminokyselina

2-iminokyselina

NAD⁺-dependentní enzymy se nazývají také pyridinové dehydrogenasy

- **Citrátový cyklus:**
  - isocitrátdehydrogenasa
  - 2-oxoglutarátdehydrogenasa
  - malátdehydrogenasa
- **Glykolýza:**
  - glyceraldehyd-3-P dehydrogenasa
  - laktátdehydrogenasa
- **Oxidace ethanolu:**
  - alkoholdehydrogenasa
  - acetaldehyddehydrogenasa

Redukovaný kofaktor NADPH+H⁺ je hydrogenační činidlo

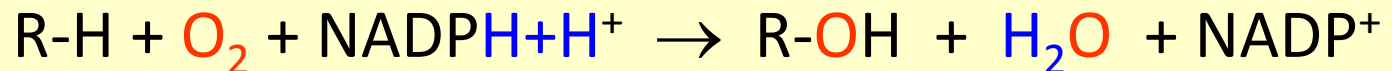
- donor 2H při hydrogenaci
- kofaktor **redukčních syntéz** (MK, cholesterol)
- regenerace GSH v erytrocytech !
- kofaktor **hydroxylačních reakcí**:

cholesterol → → žlučové kyseliny

kalciol → → kalcitriol

xenobiotikum → hydroxylované xenobiotikum

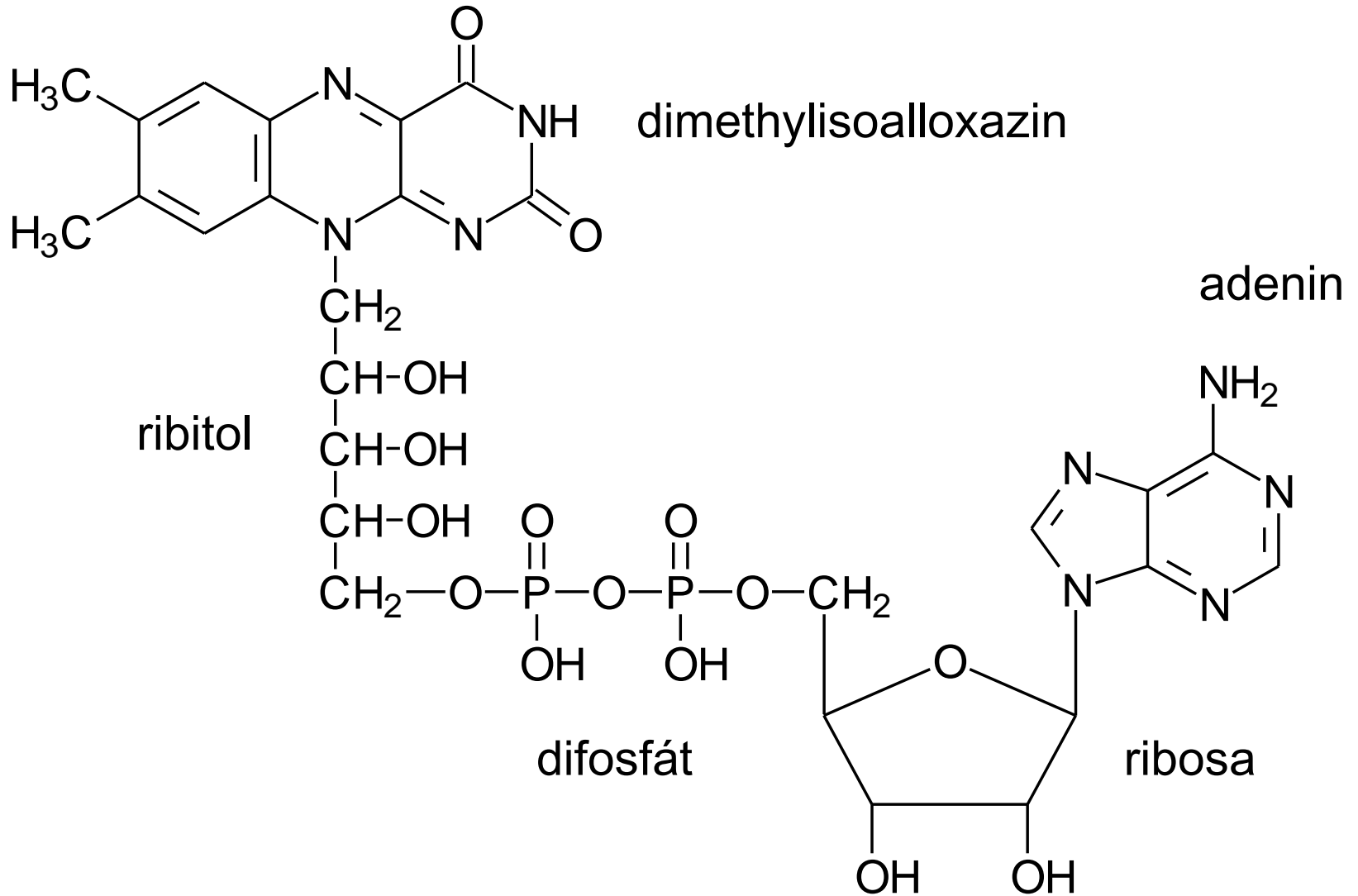
- obecné schéma hydroxylace:

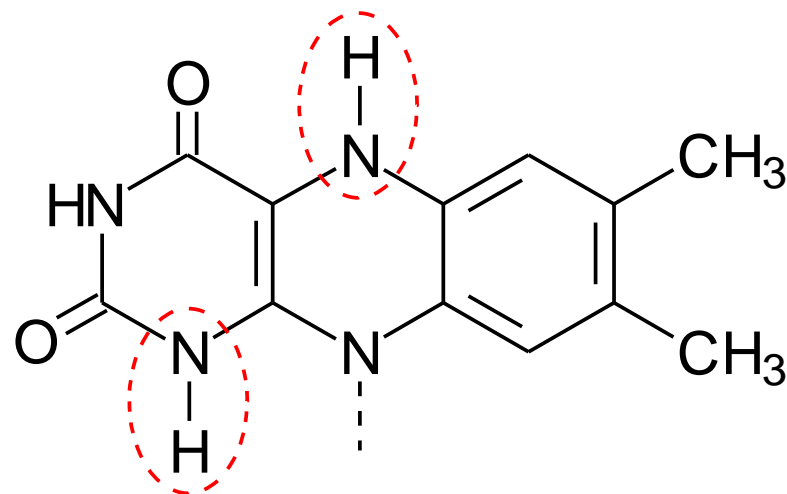
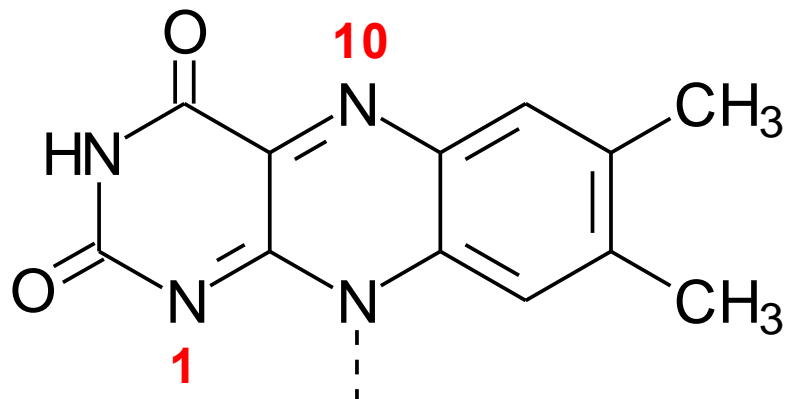
FAD je dehydrogenační činidlo

- flavinadenindinukleotid
- kofaktor flavinových dehydrogenas
- dehydrogenace $-\text{CH}_2-\text{CH}_2-$ skupiny
- **2H** se vážou na dva dusíky riboflavinu

Struktura FAD

Redoxní pár kofaktoru

oxidovaná forma FAD

redukována forma FADH₂

redukována forma

aromatický systém

aromaticita částečně porušena

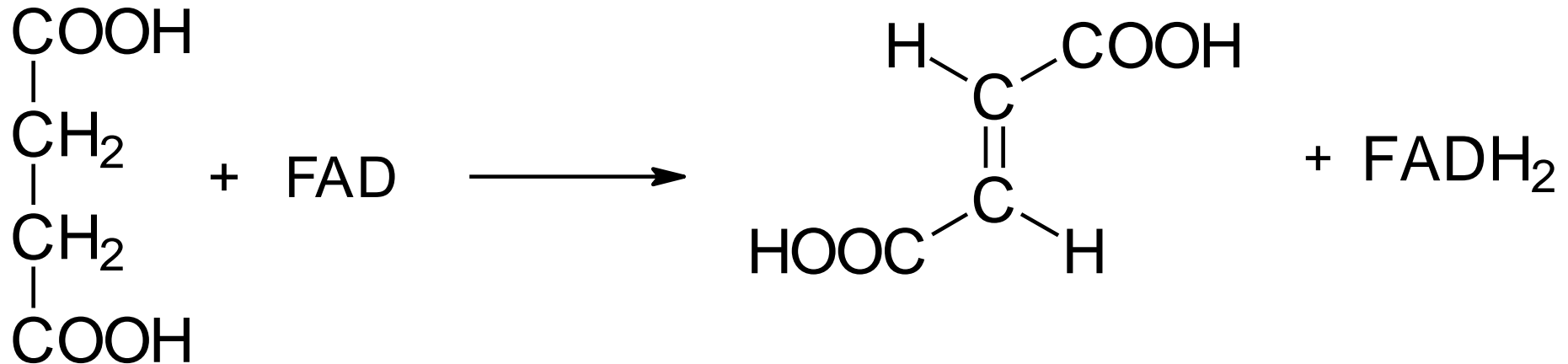
neutrální sloučenina

neutrální sloučenina

vysoký obsah energie

Dehydrogenace sukcinátu na fumarát (flavinová dehydrogenasa)

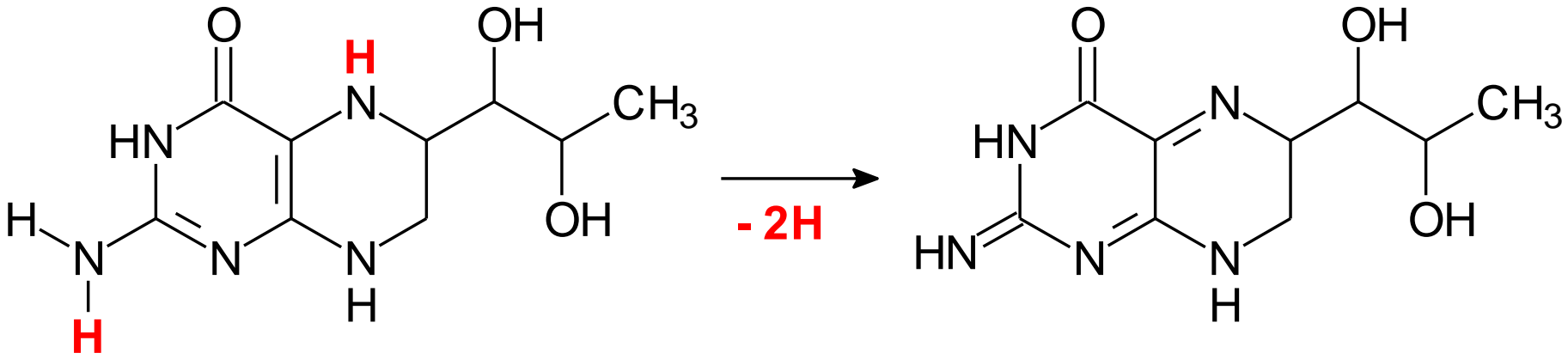

Tetrahydrobiopterin (BH_4) je hydrogenační činidlo

- kofaktor hydroxylačných reakcí
- poskytuje 2H na atom O za vzniku vody
- oxiduje se na chinoidní dihydrobiopterin

Dehydrogenace tetrahydrobiopterinu

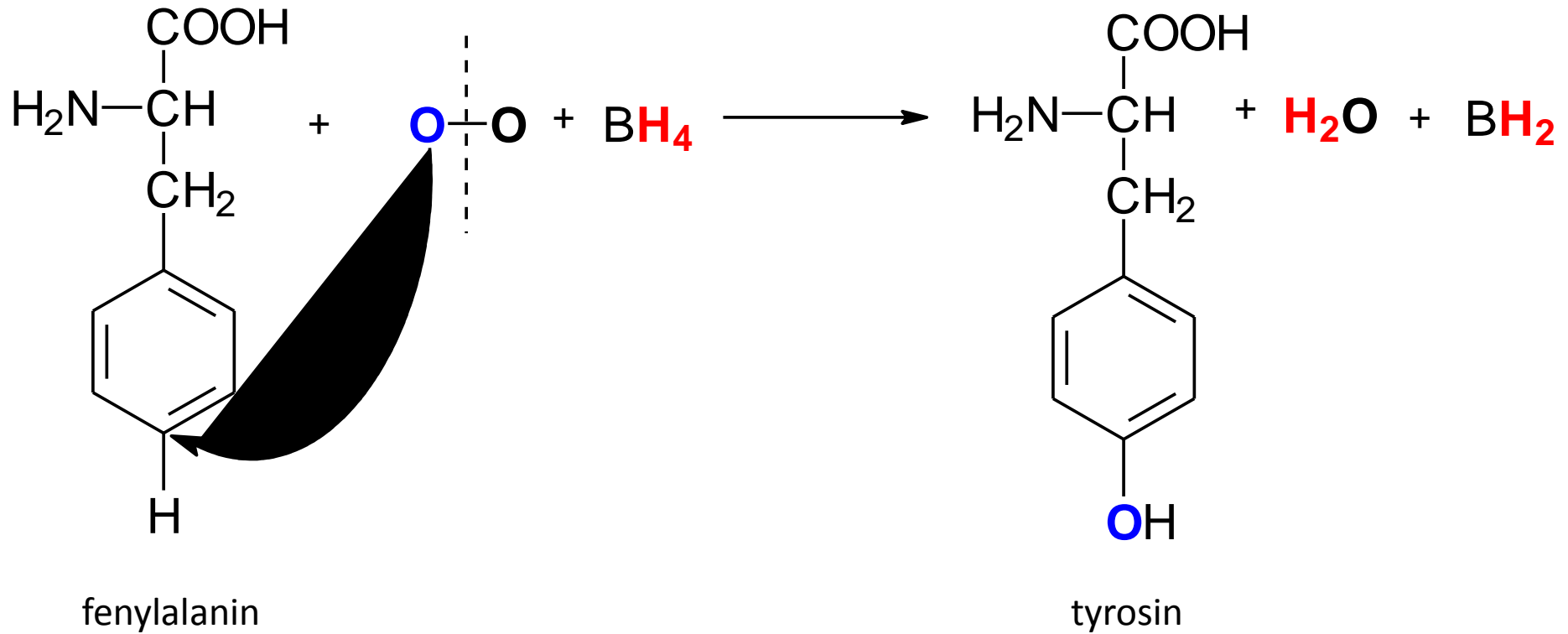

**tetrahydrobiopterin
(BH₄)**

**dihydrobiopterin
(BH₂)**

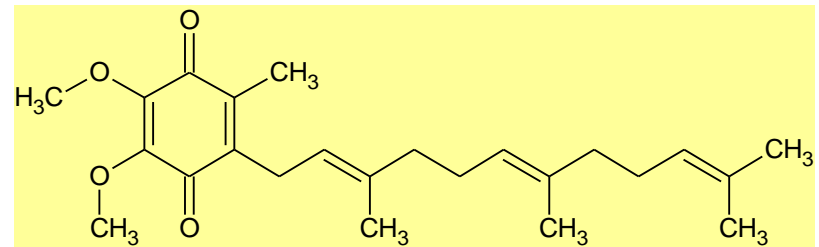
chinoidní

Hydroxylace fenylalaninu

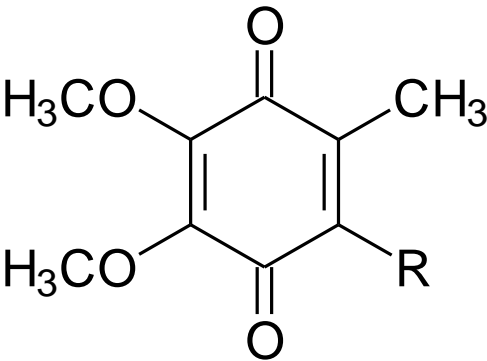

Koenzym Q (ubichinon)

- derivát 1,4-benzochinonu
- součást dýchacího řetězce
- postupně přijímá elektron a proton (2x)
- redukuje se na semiubichinon a ubichinol

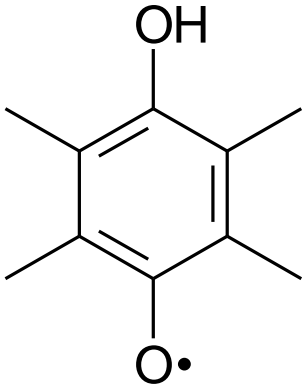
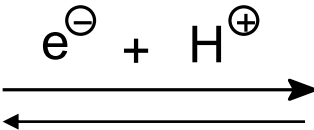

Reverzibilní hydrogenace ubichinonu

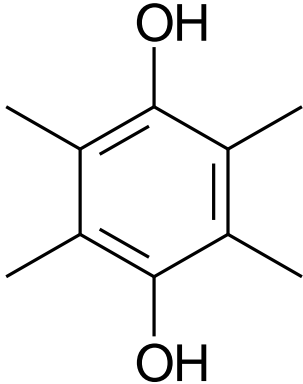
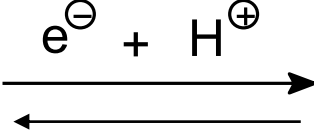
ubichinon

nemá arom. kruh

semiubichinon

arom. kruh + radikál

ubichinol

difenol

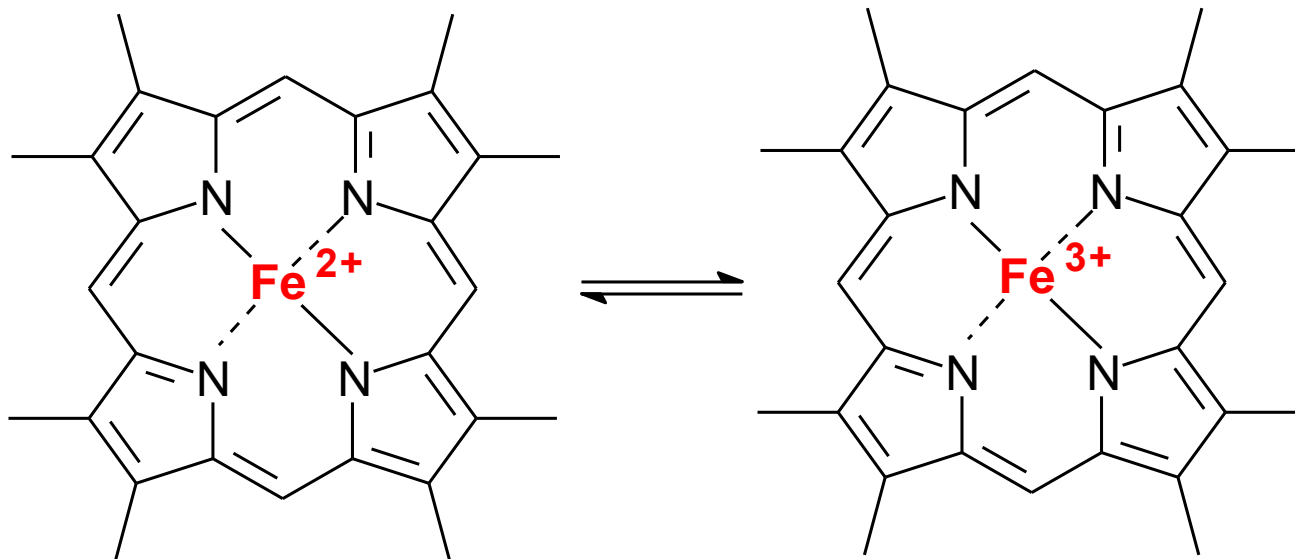
elektron (e^-) a proton (H^+) mají různý původ: kofaktorů (=živin), H^+ z matrix mitochondrie

elektron pochází z red.

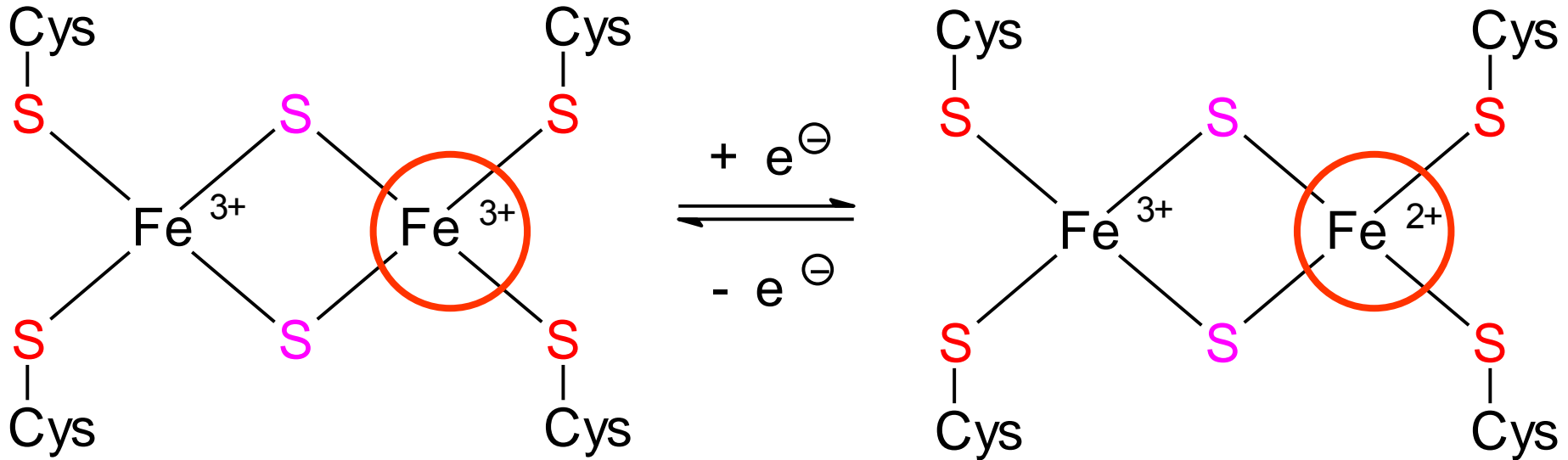
R = polyisoprenoidní řetězec $\Rightarrow$ lipofilní charakter

Hem cytochromů

- přenáší 1 elektron
- cytochromy jsou hemoproteiny, složky DŘ
- nastává reverzibilní přechod mezi Fe^{2+} a Fe^{3+}

Nehemové železo - klastr Fe_2S_2

oxidovaný stav

redukovaný stav

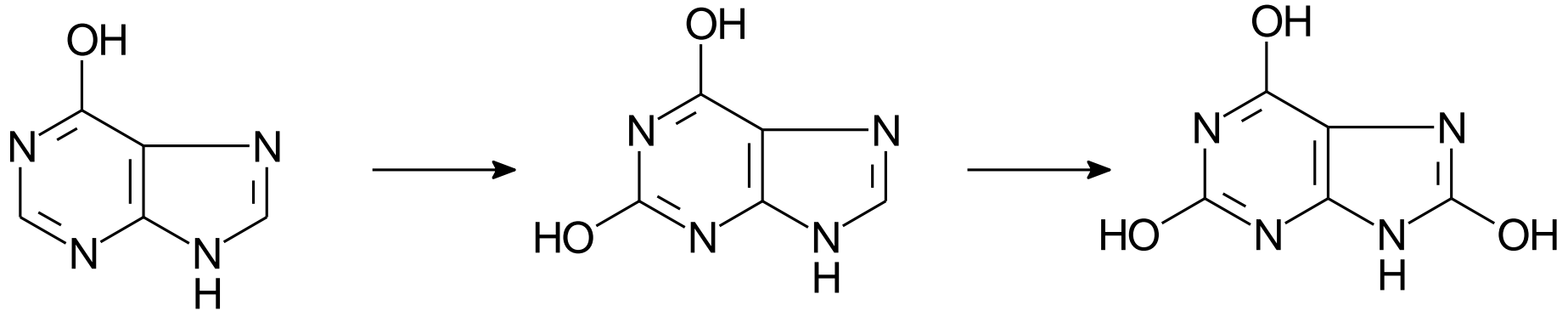
Jen jeden ion železa mění své oxidační číslo

Molybdopterin

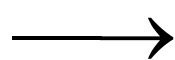
- na pteridinovém systému navázán heterocyklus s molybdenem
- strukturní vzorec – viz semináře
- kofaktor oxygenas
- např. xanthinoxidasa, sulfitoxidasa

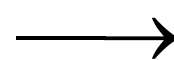
Xanthinoxidasa: oxygenace purinu

hypoxanthin

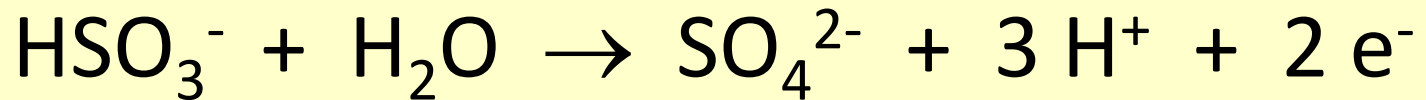
xanthin

močová kys.

Sulfitoxidasa: vznik síranového aniontu

cystein

plazma (0,5 mmol/l)
moč

okyselují ECT

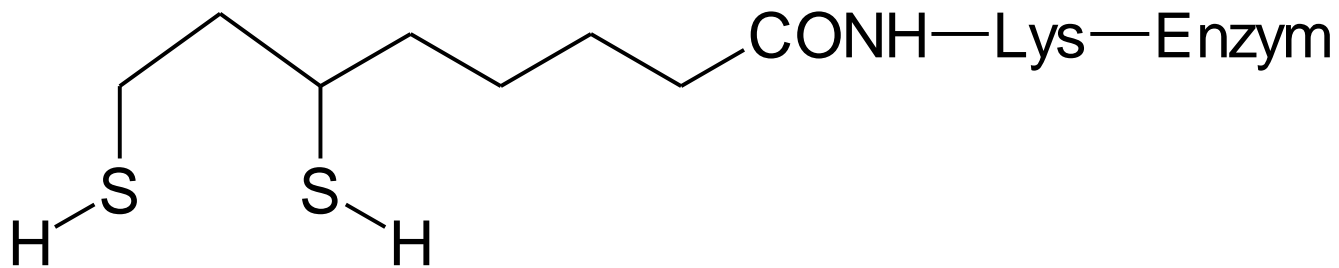
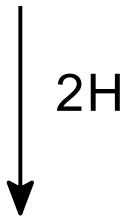
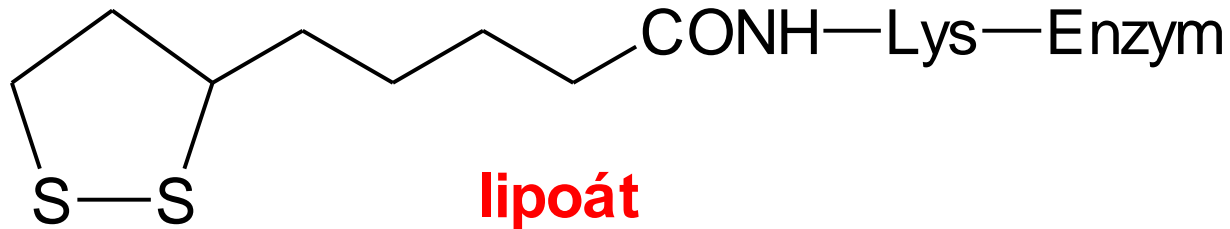
redukují Mo

(viz také semináře str. 46)

Lipoát

- cyklický disulfid (-S-S-)
- 1,2-dithiolan-3-pentanová kyselina
- amidová vazba na lysin enzymu
- přijetím 2H vzniknou dvě -SH skupiny
- součást komplexní oxidační dekarboxylace 2-oxokyselin (pyruvát, 2-OG)

Hydrogenace lipoátu

dihydrolipoát

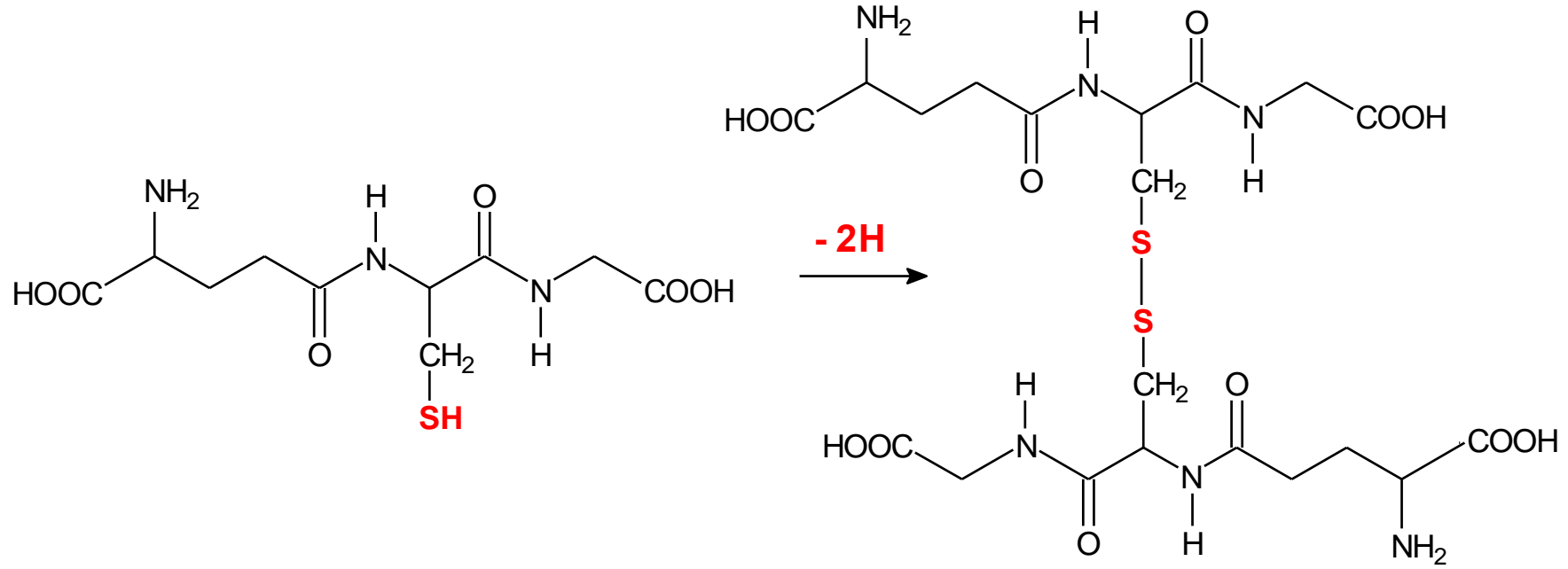
Glutathion (GSH)

- tripeptid
- γ -glutamylcysteinylglycin
- kofaktor glutathionperoxidasy (obsahuje selenocystein)
- redukce H_2O_2 na vodu
- $2 \text{G-SH} + \text{H-O-O-H} \rightarrow \text{G-S-S-G} + 2 \text{H}_2\text{O}$

⇒ Sloučeniny s -SH skupinou mají redukční vlastnosti ⇐

Dehydrogenace dvou molekul GSH

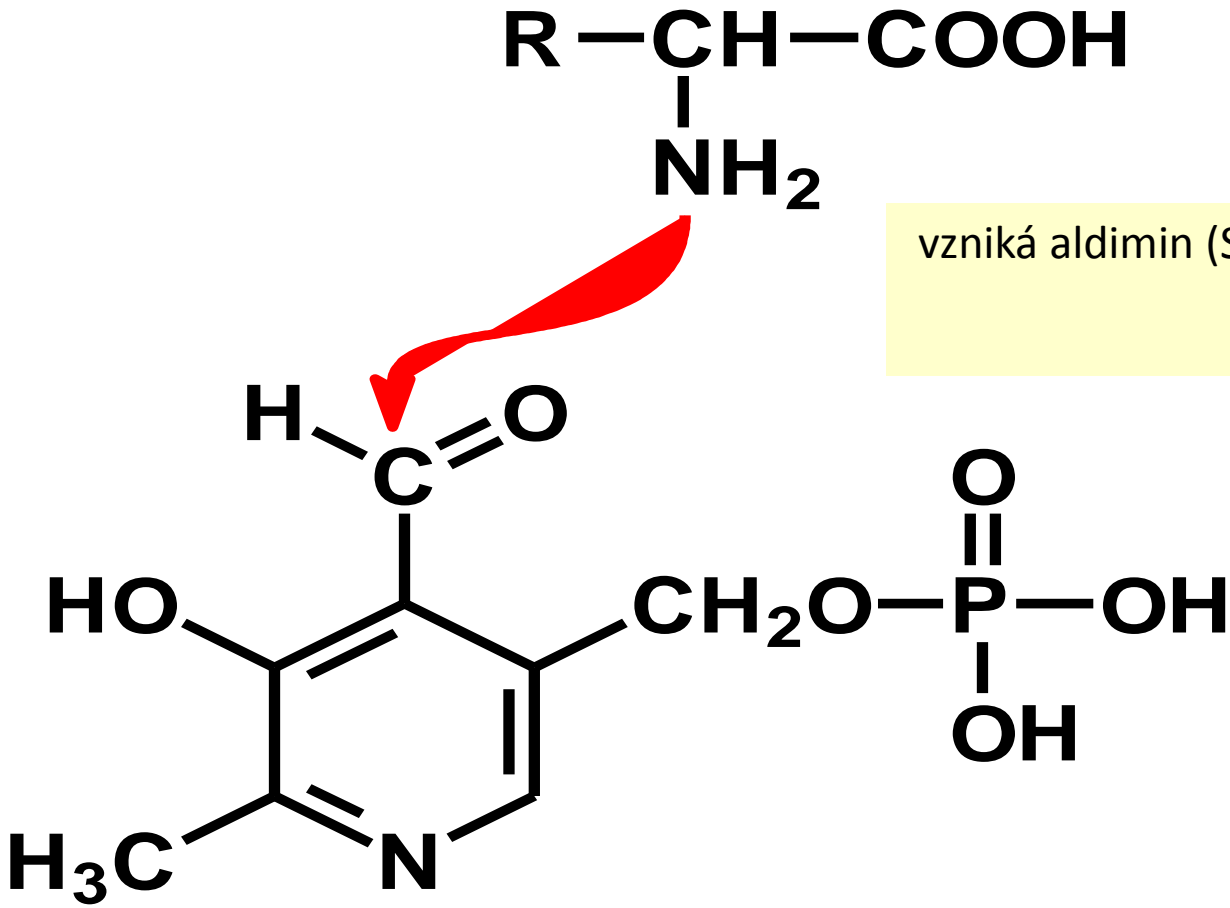
2

Vitamins and cofactors transferases

Vitamin	Kofaktor	Přenášená skupina
(vzniká v těle)	ATP	$-\text{PO}_3^{2-}$
(vzniká v těle)	PAPS	$-\text{SO}_3^{2-}$
Listová kys.	H_4 -folát	C_1 skupiny
Biotin	karboxybiotin	CO_2
Thiamin	thiamindifosfát	tzv. aktivní aldehyd
Pyridoxin	pyridoxalfosfát	$-\text{NH}_2$
Pantothenová kys.	CoA-SH	acyl
(vzniká v těle)	dihydrolipoát	acyl
[Methionin]	SAM	$-\text{CH}_3$
Kyanokobalamin	methylokobalamin	$-\text{CH}_3$

Pyridoxalfosfát je kofaktor transaminas

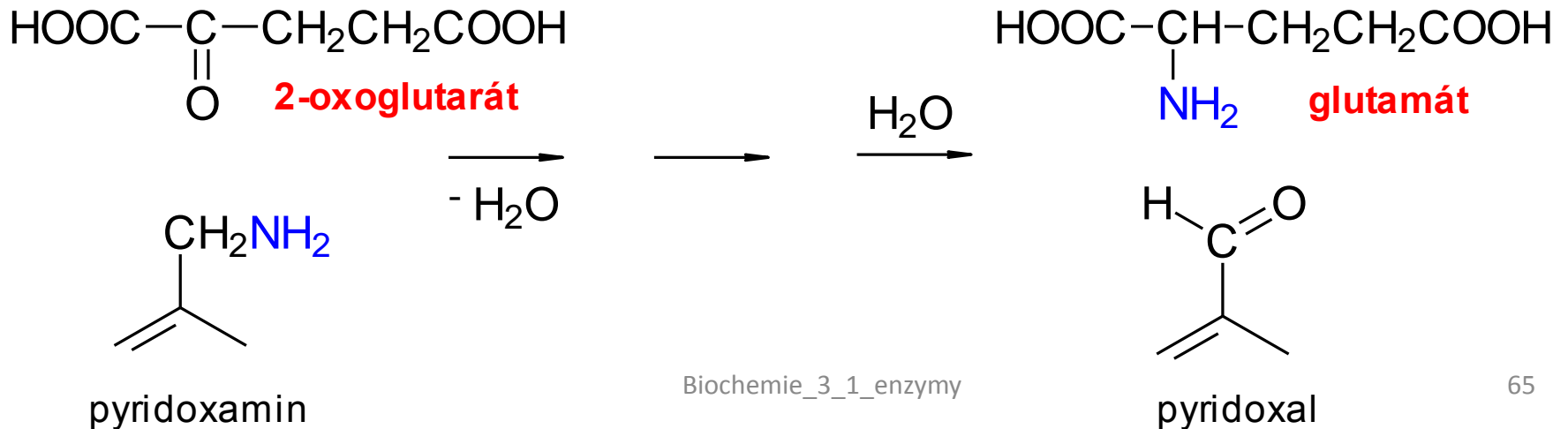
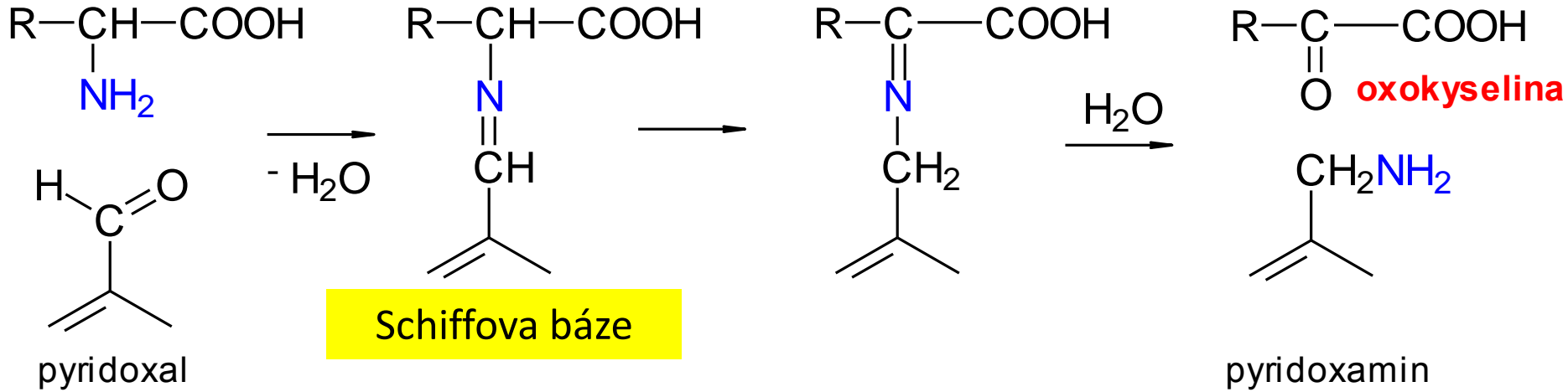

Schéma dvou fází transaminace

(modrá barva ukazuje pohyb atomu dusíku)

aminokyselina

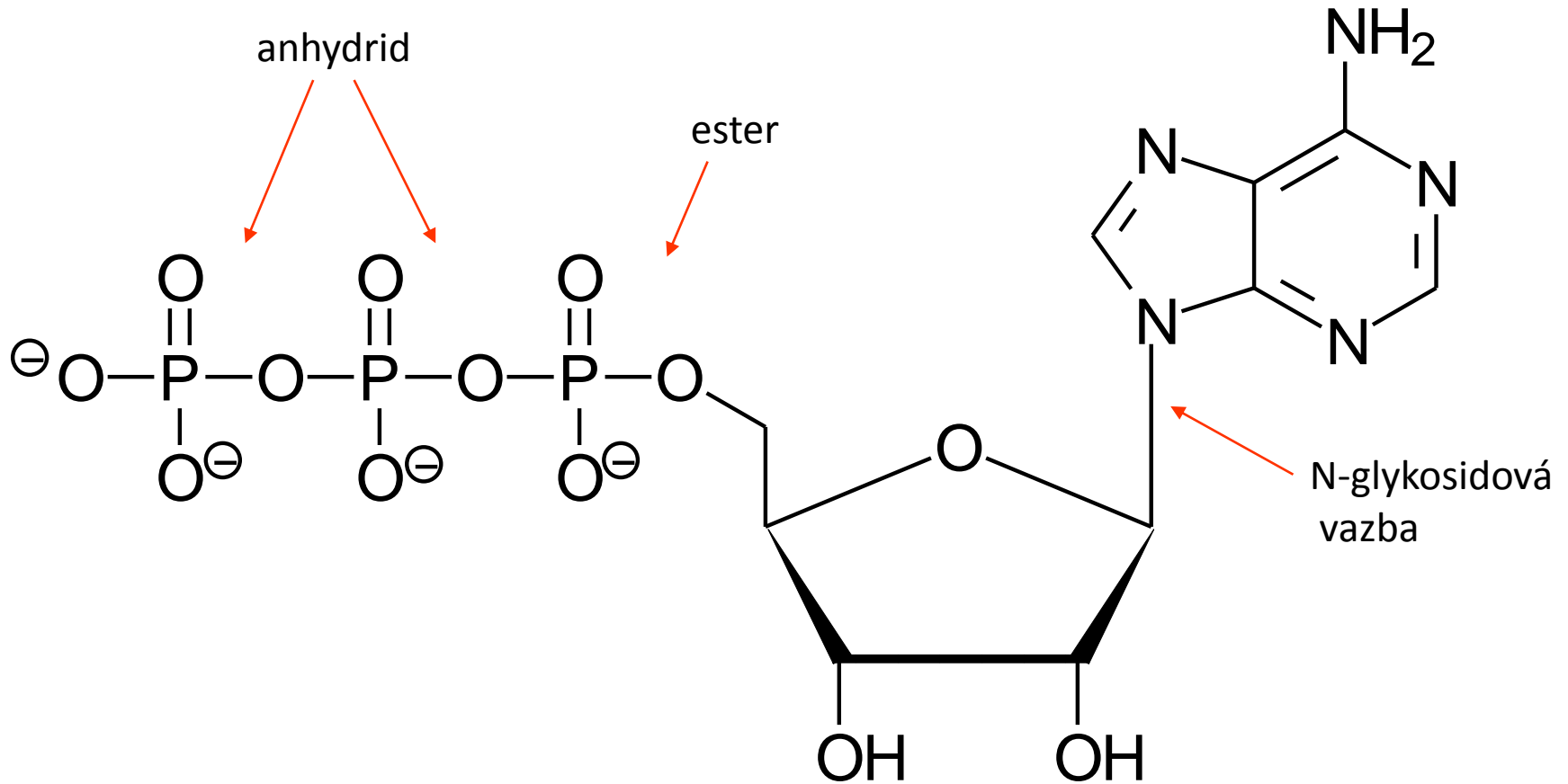

ATP (adenosintrifosfát)

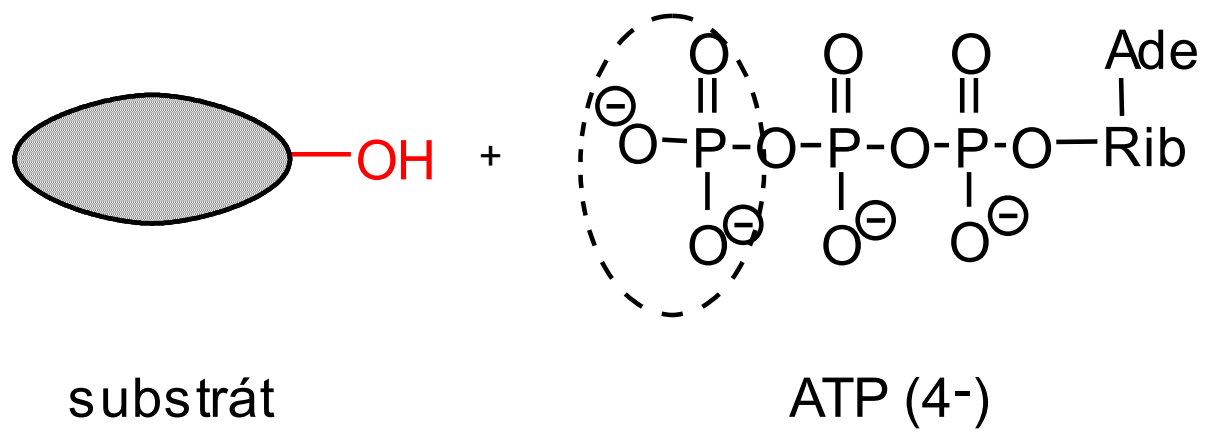
význam je dvojitý:

1. makroergní sloučenina
2. kofaktor kinas – **fosforylační činidlo**

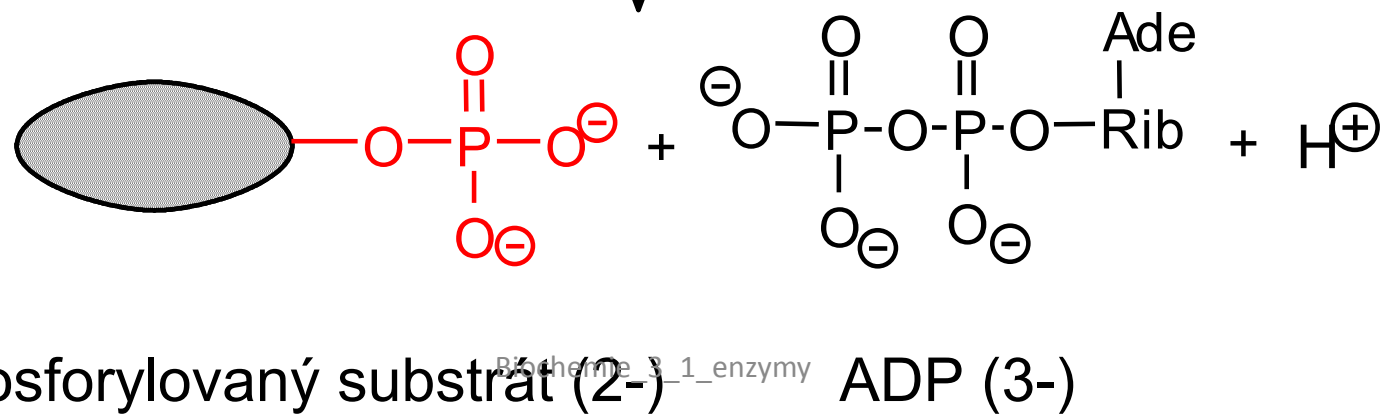
Struktura ATP

Fosforylace substrátu

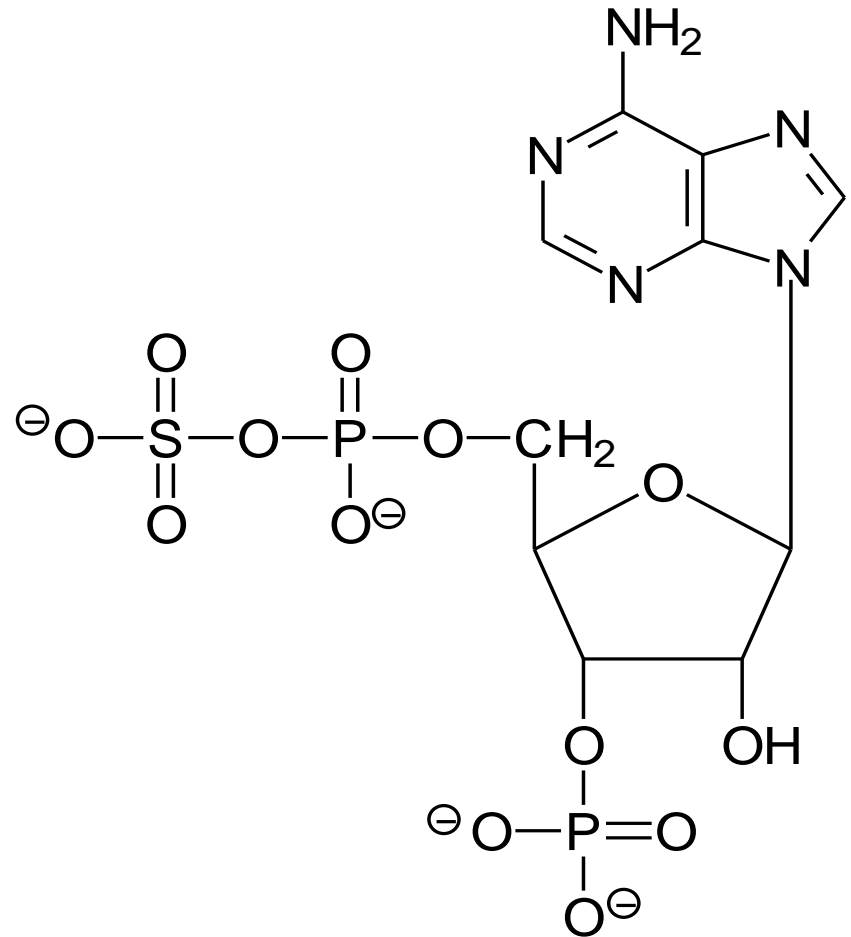

kinasa

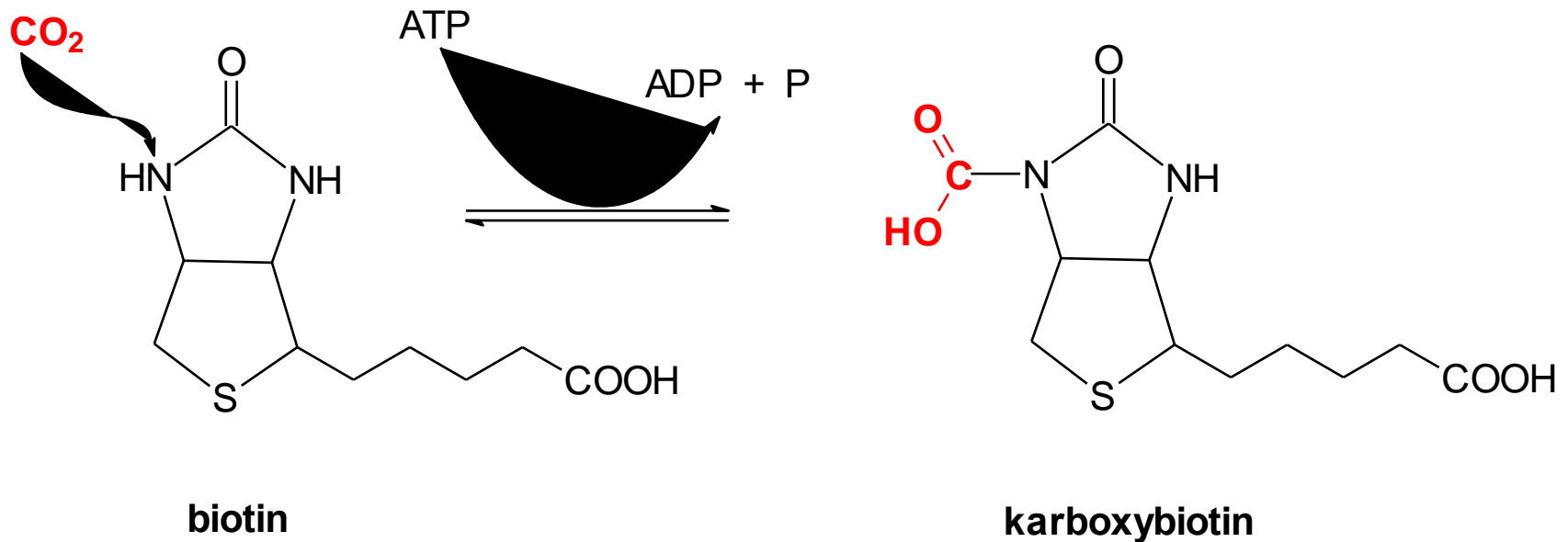
PAPS je sulfatační činidlo

- 3'-fosfoadenosin-5'-fosfosulfát
- smíšený anhydrid H_2SO_4 a H_3PO_4
- esterifikace $-\text{OH}$ skupin kys. sírovou
- sulfatované sfingoglykolipidy a glykosaminoglykany
(chondroitin sulfát, keratan sulfát)

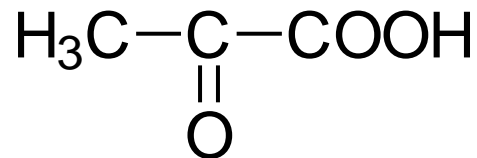
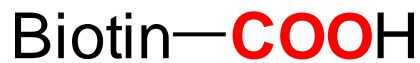
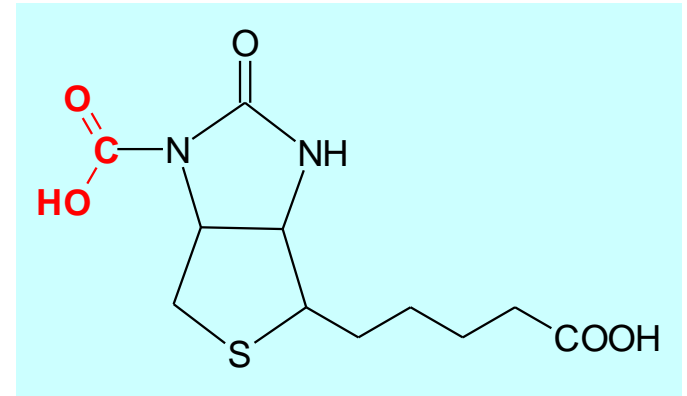

Karboxybiotin

- kofaktor karboxylačních reakcí
- karboxylace biotinu vyžaduje ATP

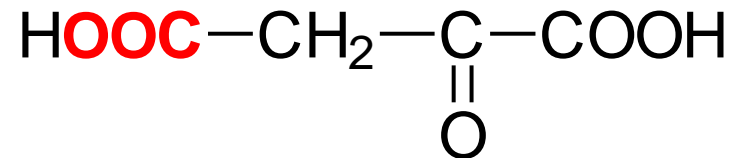

Karboxybiotin je kofaktor karboxylačních reakcí

pyruvát

pyruvátkarboxylasa

oxalacetát

Rozlišujte: Dekarboxylace vs. Karboxylace

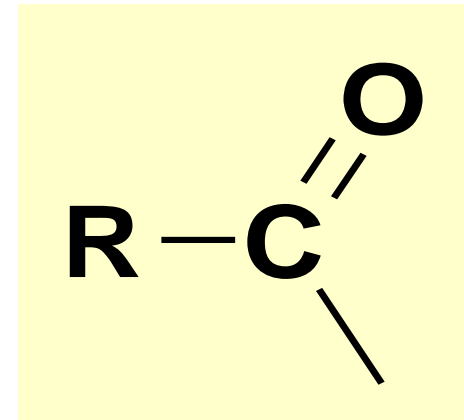

Kofaktor	Dekarboxylace
Thiamin-diP	pyruvát → acetyl-CoA + CO ₂ 2-oxoglutarát → sukcinyl-CoA + CO ₂
Pyridoxal-P	aminokyselina → amin + CO ₂
Žádný	acetoacetát → aceton + CO ₂ (neenzymová, spontánní)
Kofaktor	Karboxylace
Biotin	pyruvát + CO ₂ + ATP → oxalacetát acetyl-CoA + CO ₂ + ATP → malonyl-CoA propionyl-CoA + CO ₂ + ATP → methylmalonyl-CoA → sukcinyl-CoA karboxylace (+ ATP) během katabolismu Val, Leu, Ile
Fylochinon (vitamin K)	protein-Glu + O ₂ + fylochinon _{red} + CO ₂ → protein-γ-karboxyGlu posttranslační karboxylace glutamátu, srážení krve
Žádný	Hb-NH ₂ + CO ₂ → Hb-NH-COOH (nestabilní Hb-karbamát, spontánně)

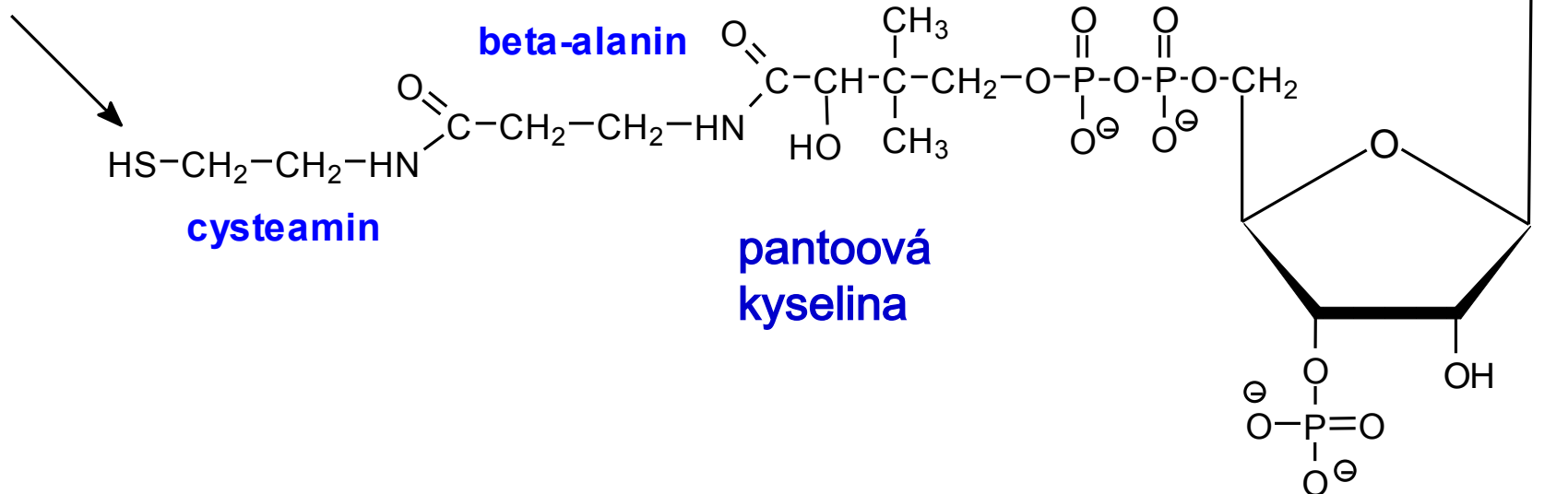
Koenzym A (CoA-SH)

- přenáší acyly
- vázané na atom síry
- **thioesterová vazba**
- acyl-CoA je aktivovaný acyl
- např. acetyl-CoA

Koenzym A

vazba acylu

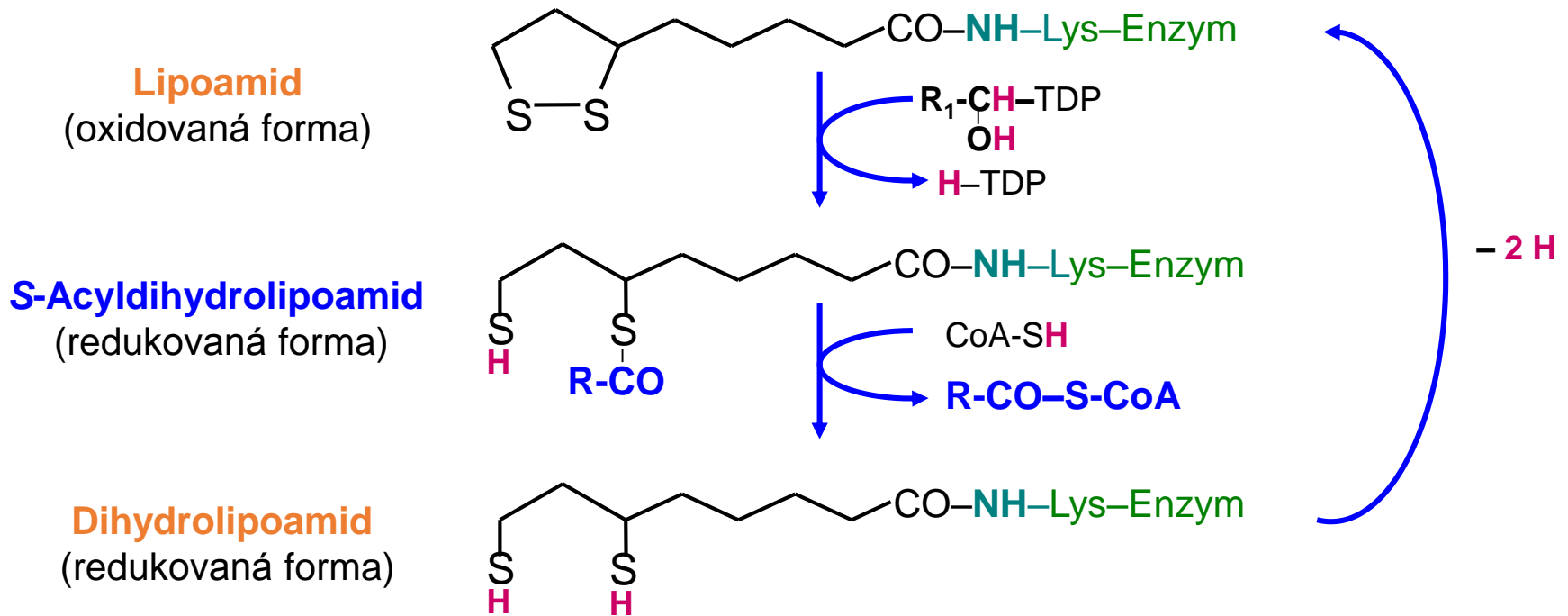
Dihydrolipoát (dihydrolipoamid)

součást komplexní oxidační dekarboxylace 2-oxokyselin

pyruvátdehydrogenasa

2-oxoglutarátdehydrogenasa

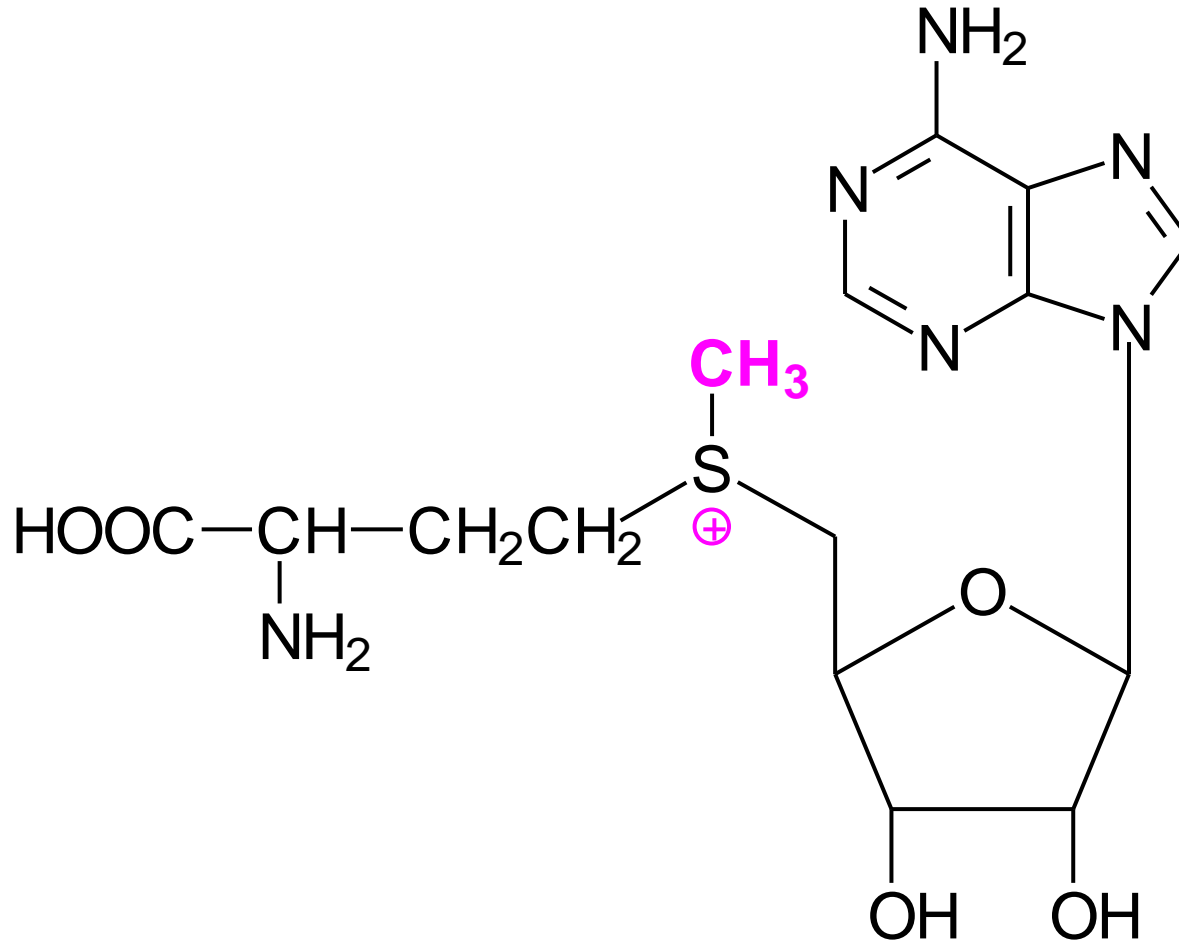
oxiduje aktivovaný aldehyd (na TDP) a přenáší acyl jako thioester na koenzym A:

S-Adenosylmethionin (SAM)

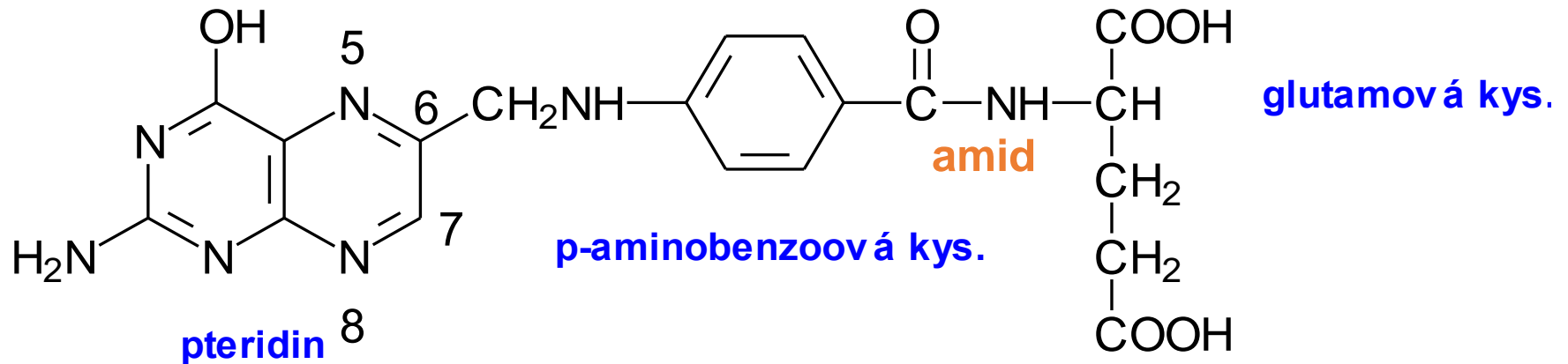
- „aktivní methyl“, trojvazná síra $\Rightarrow$ **sulfoniový kation**
- kofaktor methylačních reakcí:
  - ethanolamin $\rightarrow$ cholin
  - guanidinacetát $\rightarrow$ kreatin
  - noradrenalin $\rightarrow$ adrenalin
- z methioninu vzniká **homocystein**
- pro remethylaci homocysteinu je nutný methyl-FH₄ a B₁₂ kofaktor

S-Adenosylmethionin (SAM)

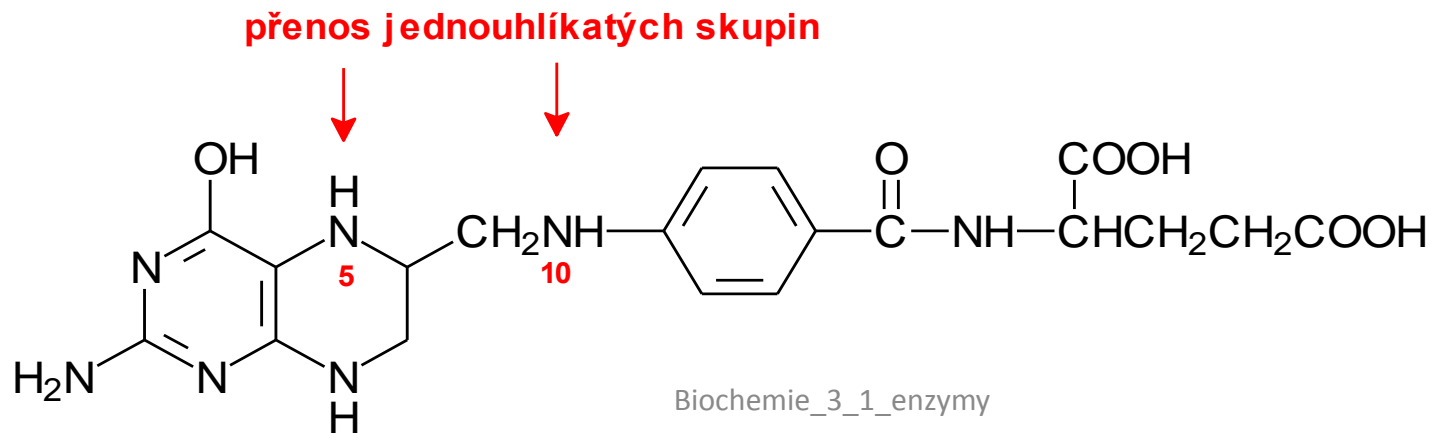

Kyselina listová je vitamin.

V těle je hydrogenována na 5,6,7,8-tetrahydrofolát (FH₄)

Tetrahydrofolát (FH₄) je kofaktor pro transfer C₁ skupin

C₁ skupiny přenášené tetrahydrofolátem

viz schémata:

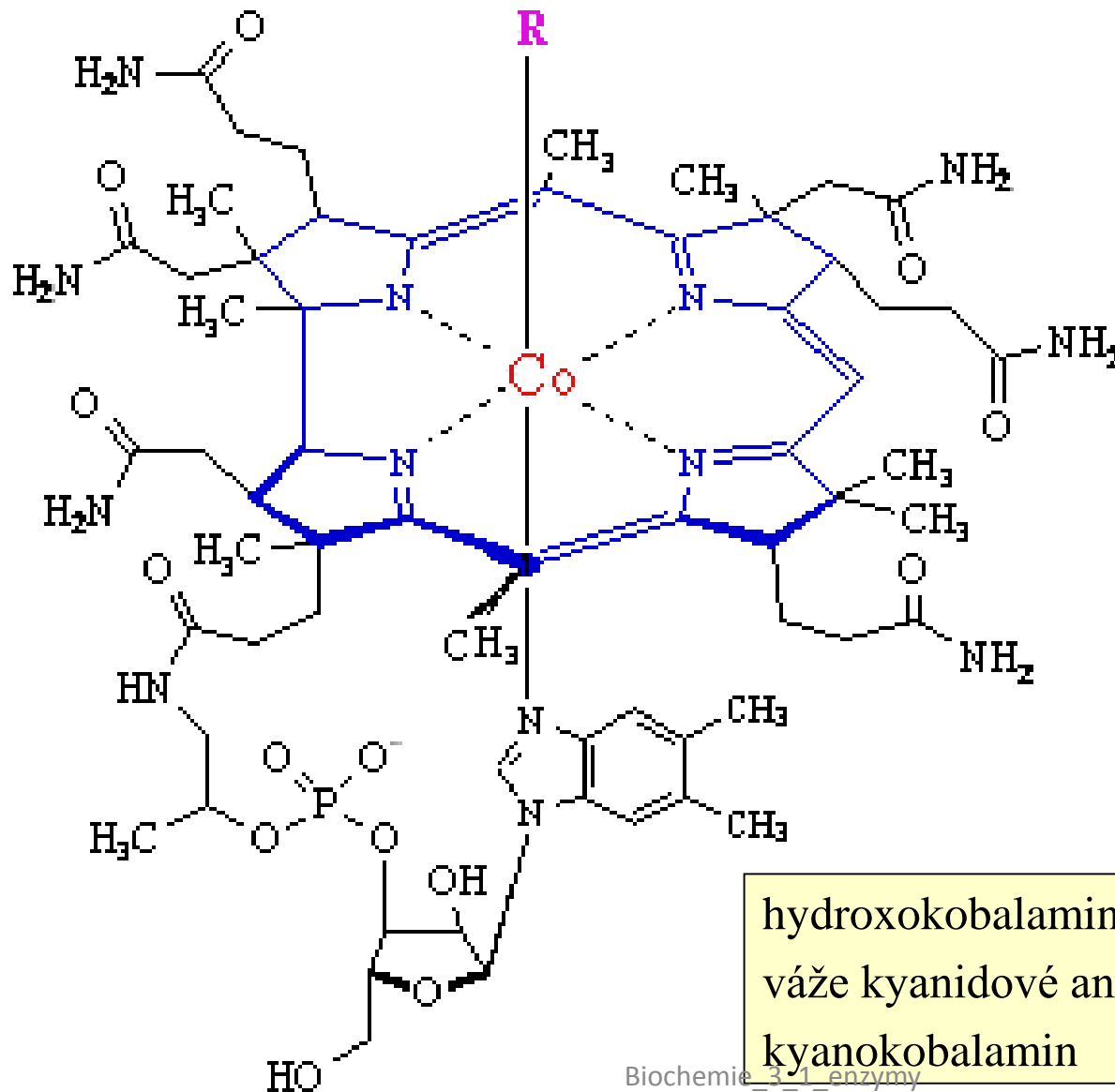
Semináře, str. 26

Harper(CZ), str. 613

Oxidační číslo C	Vzorec	Název	Metabolický původ / Komentář
-III	-CH ₃	methyl	redukce methylen-FH ₄ , methyl-FH ₄ spolupracuje s B ₁₂ při methylaci homocysteinu
-II	-CH ₂ -	methylen	serin, glycin syntéza dTMP → DNA
-I	-CH=	methenyl	deaminace formimino-FH ₄ (z histidinu) syntéza purinových bází
+I	-CH=O	formyl	tryptofan → formiát → formyl syntéza purinových bází
+I	-CH=NH	formimino	histidin

B₁₂ vitamin je kyano nebo hydroxokobalamin

R = CN nebo OH
korinový cyklus

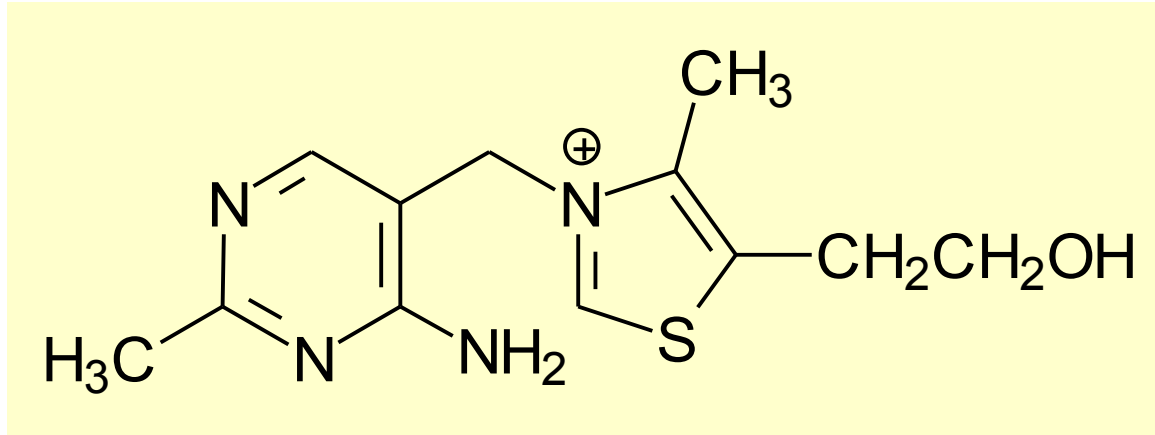
hydroxokobalamin - terapie otravy kyanidy
váže kyanidové anionty na netoxický
kyanokobalamin

B₁₂ kofaktor je methyl nebo deoxyadenosylkobalamin,
je nutný pro dvě reakce v těle

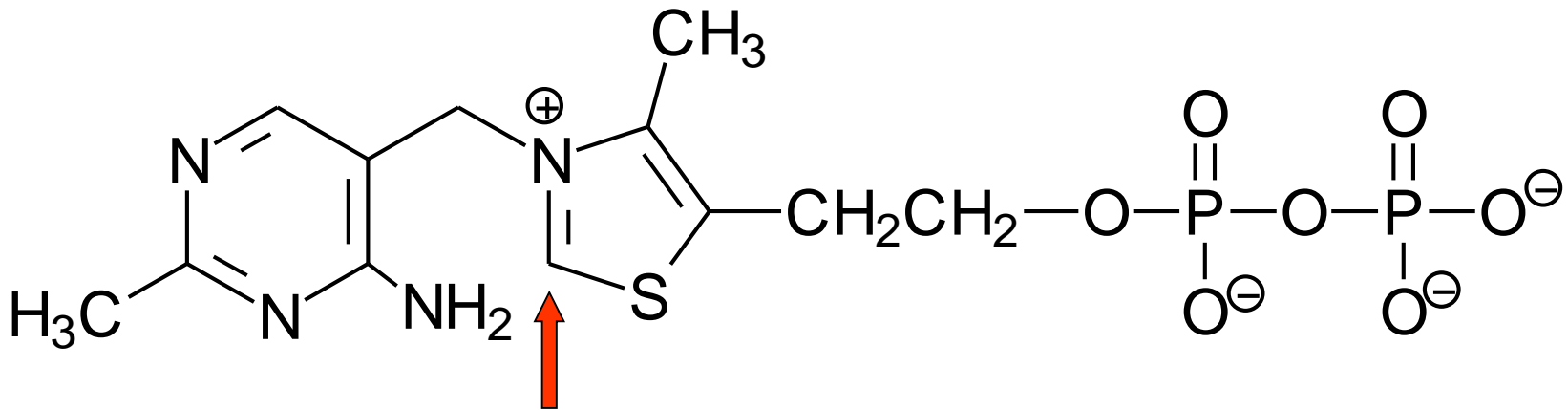
- homocystein → methionin
- homocystein →→ propionyl-CoA →^{B₁₂} sukcinyl-CoA
- obě reakce na jedné stránce: Semináře, str. 45

Thiamin je vitamin B₁

- kofaktor je thiamindifosfát (TDP)
- oxidační dekarboxylace pyruvátu, 2-oxoglutarátu (CC)
- pyruvát → acetyl-CoA, 2-oxoglutarát → sukcinyl-CoA (CC)
- transketolasová reakce v pentosovém cyklu

Thiamindifosfát (TDP) je kofaktorem oxidační dekarboxylace pyruvátu

vazba pyruvátu a jeho dekarboxylace

